

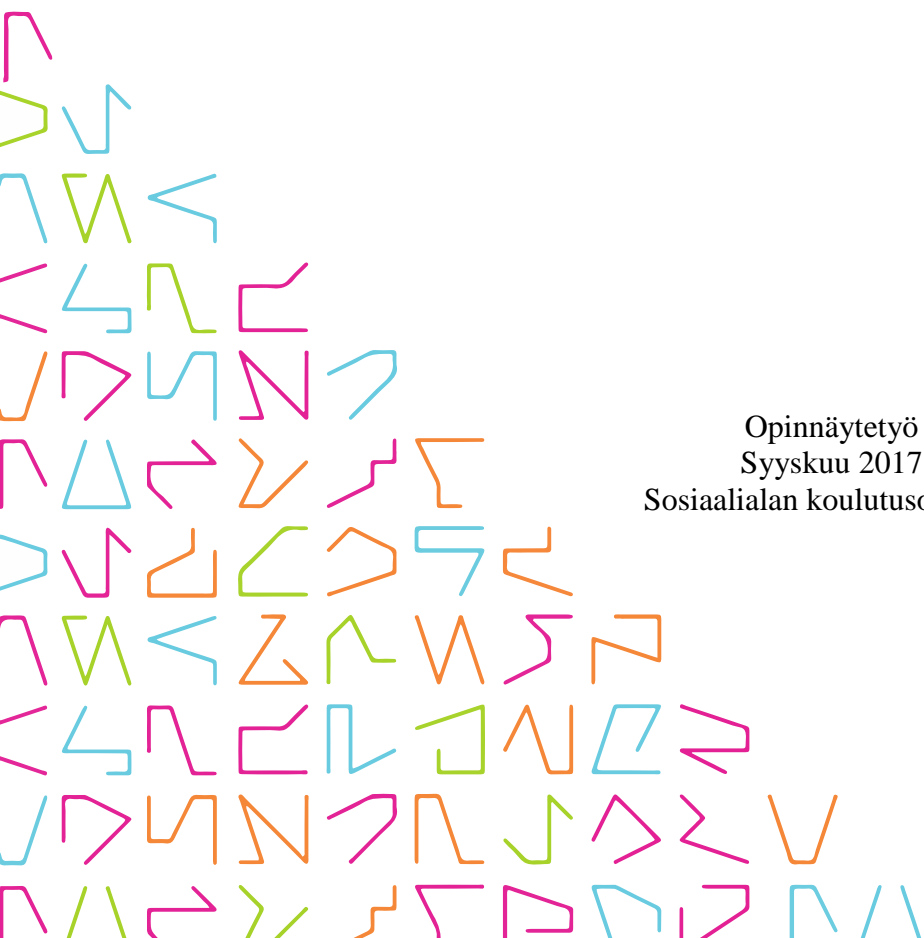
TAMPEREEN
AMMATTIKORKEAKOULU

UUSI SOSIAALIHUOLTOLAKI VARHAISEN PUUTTUMISEN MAHDOLLISTAJANA

Vanhempien ajatuksia varhaisesta puuttumisesta
päiväkodissa

Iida Suuniitty

Opinnäytetyö
Syyskuu 2017
Sosiaalialan koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma

SUUNNITTY, IIDA:

Uusi sosiaalihuoltolaki varhaisen puuttumisen mahdollistajana
Vanhempien ajatuksia varhaisesta puuttumisesta päiväkodissa

Opinnäytetyö 59 sivua, joista liitteitä 13 sivua
Syyskuu 2017

Sosiaalihuoltolaki (1301/2014) uudistui pääosin 1.4.2015. Uuden sosiaalihuoltolain painopiste on ennaltaehkäisevissä palveluissa. Varhainen puuttuminen on yksi tärkeä ennaltaehkäisykeino.

Opinnäytetyön päätavoitteena oli edistää varhaista puuttumista päiväkodissa sekä kehittää päiväkodin ja kodin välistä yhteistyötä. Lisäksi tavoitteena oli lisätä vanhempien tietoa lapsiperheitä koskevista sosiaalihuoltolakiuudistuksista ja Tampereen kaupungin tarjoamista perhepalveluista sekä lakiuudistusten vaikutuksista perhepalveluiden saatavuuteen. Opinnäytetyön tutkimuksellisen osuuden tarkoituksena oli selvittää vanhempien toiveita varhaisen puuttumisen sekä päiväkodin ja kodin välisen yhteistyön toteuttamisesta päiväkodissa. Tämän lisäksi tarkoituksena oli selvittää, onko tieto sosiaalihuoltolakiuudistuksesta tavoittanut vanhemmat ja onko vanhempainilta toimiva tapa jakaa vanhemmille tietoa ajankohtaisista lapsiperheitä koskevista asioista. Opinnäytetyön toiminnallisen osuuden tarkoituksena oli järjestää päiväkotilasten vanhemmille vanhempainilta.

Tutkimusaineisto kerättiin ohjatun keskustelun avulla vanhempainillan aikana. Lisäksi vanhemmilta kerättiin palautetta erillisellä lomakkeella vanhempainillan jälkeen. Keskustelun neljään teemaan perustuva aineisto analysoitiin soveltaen sisällön analyysia. Teemat liittyivät päiväkodin henkilökunnan toimintaan huolen herätessä, päiväkodin ja kodin väliseen yhteistyöhön, huolen puheeksi ottamiseen sekä päiväkodin tarjoamaan tukeen.

Tulosten mukaan tieto sosiaalihuoltolakiuudistuksesta ei ollut saavuttanut suurinta osaa vanhemmista. Vanhempainilta tiedonjakamisen keinona koettiin toimivana. Kodin ja päiväkodin väliseen yhteistyöhön liittyen nousi esiin päivittäisen tiedonkulun ja positiivisen palautteen tärkeys. Vanhemmat kokivat varhaisen puuttumisen olevan tällä hetkellä riittävää, ja he kokivat pääsääntöisesti saavansa tarpeeksi tukea.

Jatkossa opinnäytetyönä voitaisiin toteuttaa vanhempainilta, jonka aiheena olisi päiväkotilasten vanhemmille tarkoitettut palvelut. Vanhempainillan yhteydessä voitaisiin tutkia vanhempien tietoisuutta aikuisten sosiaalipalveluista.

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services

SUUNNITTY, IIDA:

The New Social Welfare Act Enabling Early Intervention
Parents' Thoughts about Early Intervention in Day Care

Bachelor's thesis, pages 59, appendices 13 pages
September 2017

The aim of the thesis was to promote early intervention in the day care center and to develop the co-operation between day care and home. In addition, the aim was to increase parents' knowledge of the renewed social welfare act (1301/2014) and family services provided by the City of Tampere.

The data were collected by means of a guided conversation during the parents' evening and the feedback from parents was collected through a separate form after the event. The data from guided conversation were analyzed by applying content analysis.

According to the results, the information on social welfare reform had not reached most of the parents. The importance of daily conversations and positive feedback were highlighted when talking about co-operation between day care and home. The parents felt that early intervention was currently sufficient and they felt, as a rule, that they were receiving enough support from day care. It can be concluded from the data that co-operation between home and day care should be open and active.

In the future a parents' evening, with the topic of services for adults could be held. In connection with the parents' evening, parents' awareness of adult social services could be explored.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	VARHAINEN PUUTTUMINEN	7
2.1	Varhainen puuttuminen käsitteenä.....	7
2.2	Varhainen puuttuminen päiväkodissa	9
2.3	Huolen vyöhykkeet ja tuki perheelle	12
3	SOSIAALIHUOLTOLAKIUUDISTUS	16
4	OPINNÄYTETYÖN TAVOITE, TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	18
5	OPINNÄYTETYÖN PROSESSI.....	19
5.1	Menetelmät	19
5.2	Vanhempainillan suunnittelu ja toteutus.....	21
5.3	Ohjatun keskustelun tulokset	26
5.4	Vanhempainillan arviointi	31
5.4.1	Palautelomake	31
5.4.2	Työyhteisön palaute	34
6	POHDINTA.....	36
6.1	Tulosten arviointi ja johtopäätökset.....	36
6.2	Opinnäytetyöprosessin pohdinta.....	38
6.3	Eettisyys ja luotettavuus	40
6.4	Jatkokehittämissuhteet	41
	LÄHTEET	43
	LIITTEET	46
	Liite 1. Kutsukirje vanhemmille.....	46
	Liite 2. Vanhempainillan esite.....	47
	Liite 3. Diasarja	48
	Liite 4. Palautelomake	58

1 JOHDANTO

Sosiaalihuoltolaki (1301/2014) uudistui pääosin 1.4.2015 ja uudistuksen myötä lapsiperheiden palvelujen saatavuuteen tuli merkittäviä muutoksia. Sosiaalihuoltolakiuudistuksen myötä lapsiperheillä on oikeus kotipalveluun, perhetyöhön ja tukihenkilöön sekä tukiperhetoimintaan ilman lastensuojelun asiakkuutta. Uuden sosiaalihuoltolain painopiste on ennaltaehkäisevissä palveluissa ja lapsiperheiden kannalta se käytännössä tarkoittaa esimerkiksi lastensuojelun asiakkuuksien vähentymistä. (STM 2015.)

Huhtasen (2004, 43) mukaan varhainen puuttuminen on ennaltaehkäisevää ja korjaavaa toimintaa. Varhaisen puuttumisen tavoitteena on lapsen hyvinvointi, jota voidaan edistää vanhemmuutta ja perhettä tukemalla siten, että perheen tarpeisiin pyritään vastaamaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Tukemisen tavoitteena on lapsen ja perheen elämänhallinnan ja voimavarojen säilyttäminen sekä vahvistuminen sekä se, että varhainen tuki mahdollistuu asiakkaan arjessa ja toteutuu asiakkaan ehdoilla häntä kunnioittaen ja arvostaen. (Lindqvist 2008a, 15, 17.) Varhainen tuki voidaan käsittää sekä lapsen varhaisvuosina tapahtuvana tukemisena, että mahdollisimman varhaisessa vaiheessa käynnistyvinä tukitoiminä. Varhainen puuttuminen on osa laadukkaan varhaiskasvatuksen perustehtävää. (THL 2015.)

Tämän opinnäytetyön aihe on sosiaalihuoltolakiuudistus ja varhainen puuttuminen päiväkotikontekstissa. Uusi sosiaalihuoltolaki on tuonut lisää matalan kynnyksen palveluja perheille ja sen painopiste on siirtynyt korjaavista toimenpiteistä ennaltaehkäisyyn. On tärkeää selvittää, onko tieto sosiaalihuoltolakiuudistuksesta saavuttanut päiväkotilasten vanhemmat. Ennaltaehkäisevän näkökulman kannalta lapsiperheiden kanssa työskentelevien tahojen on tärkeää osata puuttua asioihin varhaisessa vaiheessa, kun huoli lapsen hyvinvoinnista herää. Sen vuoksi on myös tärkeää selvittää, kuinka vanhemmat toivovat varhaista puuttumista toteutettavan päiväkodissa.

Tässä opinnäytetyössä yhdistyy toiminnallinen opinnäytetyö ja laadullinen tutkimus. Opinnäytetyön tutkimuksellisen osuuden aineisto kerätään päiväkotilasten vanhemmille järjestettävän vanhempainillan aikana ohjatun keskustelun avulla. Tutkimuksellisen osuuden tarkoituksena on selvittää vanhempien toiveita varhaisen puuttumisen sekä päi-

väkodin ja kodin välisen yhteistyön toteuttamisesta päiväkodissa. Vanhempainillan yhteydessä vanhemmilta kerätään palautetta, jonka tarkoituksena on selvittää, onko tieto sosiaalihuoltolakiuudistuksesta tavoittanut vanhemmat ja onko vanhempainilta toimiva tapa jakaa tietoa ajankohtaisista lapsiperheitä koskevista asioista.

Opinnäytetyön päätavoitteena on edistää varhaista puuttumista päiväkodissa sekä kehittää päiväkodin ja kodin välistä yhteistyötä. Lisäksi tavoitteena on lisätä vanhempien tietoa lapsiperheitä koskevista sosiaalihuoltolakiuudistuksista ja Tampereen kaupungin tarjoamista perhepalveluista sekä lakiuudistusten vaikutuksista perhepalveluiden saatavuuteen.

Opinnäytetyön teoreettisessa osuudessa käsitellään varhaista puuttumista käsitteenä ja varhaisen puuttumisen toteuttamista päiväkodissa. Lisäksi opinnäytetyössä tarkastellaan huolen vyöhykkeitä varhaisen puuttumisen menetelmänä sekä Tampereen kaupungin tarjoamia tukimuotoja tietyn huolen alueella. Teoreettisessa viitekehityksessä avataan myös sosiaalihuoltolakiuudistuksen sisältöä niiltä osin, kun se koskettaa lapsiperheitä. Opinnäytetyön raportissa kuvataan opinnäytetyön menetelmät sekä vanhempainillan suunnittelu ja toteutus. Tulokset raportoidaan sekä ohjatun keskustelun että vanhempainillasta saadun palautteen perusteella.

2 VARHAINEN PUUTTUMINEN

2.1 Varhainen puuttuminen käsitteenä

Varhainen tuki, varhainen puuttuminen, varhainen vastuunotto ja varhainen apu ovat käsitteitä, joita käytetään usein rinnakkaisina eri yhteyksissä. Varhaisen tuen sisältö lähtee early intervention -käsitteestä, joka on suomennettu varhaiseksi puuttumiseksi (Heinämäki 2006, 18). Helsingin kaupungin sosiaaliviraston (2008) julkaisema Varhainen tuki -opas perustuu Lindqvistin (2008b) lisensiaattitutkimukseen. Oppaan mukaan varhainen tuki ja sen rinnakkaisilmaisut ovat käsitteenä, toimintoina ja työorientaatioina epäselviä ja vakiintumattomia. (Lindqvist 2008a, 11.) Suomessa varhainen puuttuminen on usein nähty painottuneena tuen tarpeen tunnistamisen ja puheeksi ottamisen prosesseina. Vasta myöhemmin on alettu kiinnittämään huomiota toiminnan muutokseen puheeksi ottamisen jälkeen. (Heinämäki 2006, 18.) Taskisen (2007, 18) mukaan varhaisen puuttumisen vaiheita ovat huolen tunnistaminen, huolen puheeksi ottaminen lapsen ja vanhempien kanssa sekä korjaavat toimenpiteet.

Tässä opinnäytetyössä varhaisesta puuttumisesta, varhaisesta tuesta ja varhaisesta avusta puhutaan yhteisesti käyttäen termiä varhainen puuttuminen. Varhaiseen puuttumiseen ajatellaan kuuluvan puheeksi ottamisen lisäksi sitä seuraavat toiminnot ja erilaiset tukimuodot. Huhtasen (2004, 43) mukaan varhainen puuttuminen on ennaltaehkäisevää ja korjaavaa toimintaa. Varhaisen puuttumisen tavoitteena on lapsen hyvinvointi, jota voidaan edistää vanhemmuutta ja perhettä tukemalla siten, että perheen tarpeisiin pyritään vastaamaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Tukemisen tavoitteena on lapsen ja perheen elämänhallinnan ja voimavarojen säilyttäminen sekä vahvistuminen sekä se, että varhainen tuki mahdollistuu asiakkaan arjessa ja toteutuu asiakkaan ehdoilla häntä kunnioittaen ja arvostaen. (Lindqvist 2008a, 15, 17.)

Varhainen puuttuminen voi alkaa hyvin eri tavoin eri perheiden kohdalla. Esimerkiksi lapsen kehitykselliset haasteet saattavat ilmetä jo raskauden aikana, jolloin perheen tarvitsemaa tukea voidaan alkaa suunnitella ja toteuttaa jo varhain. Huoli lapsen hyvinvoinnista tai kehityksestä voi nousta vanhemmalla, lastenlääkärillä, lasten hoito- tai kasvatushenkilökunnalla tai vaikka perheystävällä. (Hebbler ym, 2007, 2-1.) Kaikilla sellaisissa

palveluissa työskentelevillä henkilöillä, jotka kohtaavat työssään lapsia, tulee olla tietoa ja taitoja ottaa huoli puheeksi varhaisessa vaiheessa (Taskinen 2007, 16).

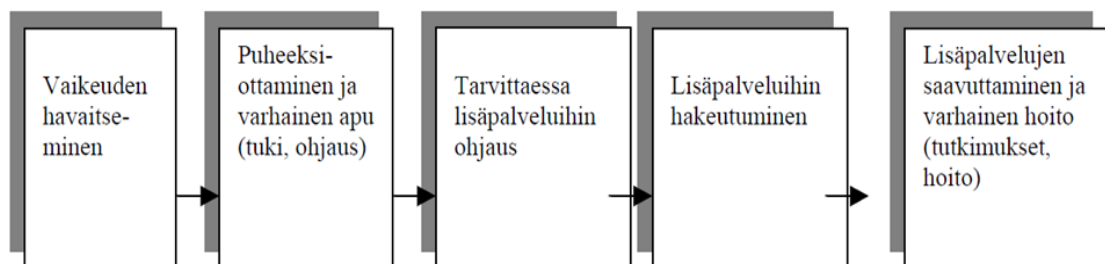
Varhaista puuttumista voidaan toteuttaa sekä yksilö- että yhteisötasolla. Yksilötasolla lapsen, vanhemman tai perheen toiminnan riskitekijöihin puututaan mahdollisimman varhain ja perheitä tuetaan esimerkiksi yksilö- tai ryhmätoiminnoilla tai palveluihin ohjauksella. Yhteisötasolla puututaan toimintaympäristöä uhkaaviin tekijöihin yhteistyössä kaikkien alueen toimijoiden kanssa ja se toteutuu muun muassa perheiden tarpeita vastaavien palveluiden tarjoamisessa ja kehittämisessä. (Lindqvist 2008a, 16–17.) Lindqvist tarkastelee varhaista puuttumista kolmesta eri näkökulmasta. Ensimmäinen näkökulma on, että tuki on ajallisesti varhaista, kun lapsi on pieni ja perhe on nuori. Toiseksi, tuki on varhaista, kun perheen tai lapsen haasteisiin tartutaan pienten oireiden ilmetessä. Kolmanneksi näkökulmaksi hän määrittelee toiminnan rakenteisiin ja alueellisiin ja yhteiskunnallisiin riskitekijöihin puuttumisen. (Lindqvist 2008a, 14.)

Suomessa palveluohjaus on monialaista ja moniulotteista. Palvelut ovat hyvinvoinnin edistämisen perusta, mutta niiden avulla pyritään myös ennakoimaan yksilön ja yhteisön elämänlaatua uhkaavia tekijöitä. Voidaan siis puhua preventiosta, jonka päämääränä on intervention keinoin suojata, ehkäistä sekä edistää yksilöiden ja yhteisöjen toimintakykyisyyttä. Huhtanen (2004) tarkastelee varhaista puuttumista kolmen eri puuttumisen eli prevention tason kautta. Varhaista puuttumista voidaan toteuttaa primaariprevention, sekundaarisen prevention sekä tertiaarisen prevention tasoilla. Primaariprevention tavoitteena on vähentää ja ehkäistä ongelmien ilmeneminen yhteisössä normaaliväestöön kohdistuvien interventioiden välityksellä. Primaariprevention merkittävä toteuttamisen väline on lainsäädäntö. (Huhtanen 2004, 43.) Esimerkiksi kampanjat tupakoinnin haitoista tai liikenneturvallisuuden puolesta ovat primaaritason puuttumista.

Sekundaarissa preventiossa eli aikaisessa väliintulossa pyritään vähentää jo ilmenneiden ongelmien vaikutusta. Huhtanen (2004, 43) käyttää esimerkkinä kiusaamiseen puuttumista henkilökuntaa kouluttamalla ja antamalla ihmisille tietoa eri tavoista kohdata kiusaamistilanteita. Tertiaarinen preventio on kuntouttavaa toimintaa, jossa tavoitteena on ongelmasta tai häiriöstä aiheutuneen toimintakyvyttömyyden minimointi. (Huhtanen 2004, 43.)

Tuominen ym. (2001, 184) määrittelee varhaisen avun saavuttamisen prosessin mukailleen Ikäheimoa (1992, 42). Prosessi käynnistyy usein vanhempien, neuvolan tai päivähoiton

aloitteesta. Prosessikaavio (kuva 1) on tehty kuvaamaan varhaisen avun saavuttamista, kun kyseessä on lapsen kehitykseen tai psyykkeeseen liittyvät vaikeudet. Kyseistä prosessikaaviota voidaan soveltaa myös muita lapsen tai perheen haasteita kohdattaessa. Prosessi alkaa vaikeuden havaitsemisesta. Vaikeus voidaan havaita esimerkiksi lapsen päivähoitopaikassa tai neuvolassa. Vaikeuden havaitsemista seuraa asian puheeksi ottaminen ja varhainen apu esimerkiksi tuen ja ohjauksen muodossa. Mikäli tuki tai ohjaus ei riitä tilanteen helpottamiseksi, perhe voidaan tarvittaessa ohjata lisäpalveluihin. Lisäpalveluita voivat olla esimerkiksi perhepalvelut tai lapsen terapiapalvelut riippuen vaikeudesta. Seuraavaksi prosessin vaiheeksi Tuominen ym. on määritellyt asiakasperheen hakeutumisen lisäpalveluihin. Työntekijät voivat ottaa yhdessä perheen kanssa yhteyttä palveluihin tai tehdä sen tilanteesta ja palvelusta riippuen myös perheen suostumuksella heidän puolesta. Prosessin viimeisenä etappina on tavoiteltu lopputulos, jossa lisäpalvelut on saavutettu ja varhainen hoito tai muu tukimuoto aloitetaan. (Tuominen ym. 2001, 184.)

KUVA 1. Varhaisen avun saavuttamisen prosessi (Tuominen ym. 2001, 184 mukailleen Ikäheimo 1992, 42)

2.2 Varhainen puuttuminen päiväkodissa

Varhainen tuki ennaltaehkäisyn muotona sekä osana varhaiskasvattajan perustehtävää on muodostanut uuden lähestymistavan varhaiskasvatukseen (STM 2006, 18, 1). Varhaisella puuttumisella on kaksi ulottuvuutta, sillä sen tehtävänä on toisaalta ennaltaehkäistä ongelmien syntyä ja toisaalta sitä voidaan toteuttaa korjaavana toimintana. Päivähoidolla on nämä kaksi tehtävää ja se toimii ennaltaehkäisevänä instituutiona yhteiskunnassamme, sillä päivähoitojärjestelmä turvaa lapselle hoidon, kasvatuksen ja opetuksen sekä vanhemmille mahdollisuuden työhön. (Huhtanen 2004, 45.)

Talentian (2009) Varhaiskasvatuspalveluiden linjaukset -julkaisun mukaan lasten kehitykseen liittyvät erityisen tuen tarpeet ovat tutkimusten perusteella lisääntyneet. Perheet ovat monimuotoistuneet, perheiden ongelmat lisääntyneet ja lapset ovat yhä enemmän erilaisista kieli- ja kulttuuritaustoista. Maahanmuutto, työttömyys, syrjäytyminen, lapsiperheiden köyhtyminen ja muut yhteiskunnalliset sekä globaalit muutokset näkyvät myös varhaiskasvatuspalveluissa. Lapsen ja perheen tuen tarpeisiin vastaaminen mahdollisimman varhain ehkäisee ongelmien syvenemistä ja samalla luo pohjan elinikäiselle oppimiselle. Lapsen elämä on kokonaisuus, josta ei voi eriyttää oppimista erilliseksi osa-alueeksi. Sen sijaan lapsen hyvinvointia tulee arvioida ottaen huomioon lapsen elämän kaikki osa-alueet ja vaikuttavat tekijät. (Talentia 2009, 6.)

Interventioiden eli eriasteisten puuttumisten käynnistäminen vaatii signaalia. Varhaisen puuttumisen salaisuus on kiinnittää huomio lähes huomaamattomiin signaaleihin. Päivähoidossa usein puuttumisen käynnistävä signaali on lapsen kehitykseen, käyttäytymiseen tai olemukseen liittyvä asia. Lapsen signaali voi olla välillinen viesti lähiympäristön muuttuneista olosuhteista tai kriisistä. Erityisen tuen tarpeen havaitseminen päiväkodissa herättää kasvattajassa huolta ja työntekijä joutuu usein pohtimaan, onko tehdyt havainnot oikeita. Tilanne saattaa hämmentää työntekijää esimerkiksi siksi, ettei lapsen asiaan ole aikaisemmin puututtu, vaikka tuen tarve näyttäytyy ilmeisenä. Asioita, jotka voivat vaikuttaa puuttumattomuuteen on monia: Lapsi ei ole ollut ennen päivähoidossa, vanhemmat eivät ole havainneet ongelmia, lapsen kehitystä on haluttu vielä tarkkailla, lapsen hoitopaikka tai lapsen kanssa työskentelevät henkilöt ovat vaihtuneet usein. (Huhtanen 2004, 63.)

Vaikka työntekijä havaitsee lapsella erityistä tukea vaativia haasteita, johtopäätöksiä lapsen tilanteesta ei tule tehdä kiireellä. Vaikka varhainen puuttuminen on tärkeää, on kuitenkin ensin selvitettävä, minkälaisesta tuen tarpeesta lapsen kohdalla on kyse. Havainnoimalla lasta eri tilanteissa ja järjestämällä erilaisia toimintoja ja aktiviteetteja, saadaan lapsen käyttäytymisestä lisää tietoa. Lasten keskinäisen vuorovaikutuksen, kommunikation sekä leikin ja toiminnan vaikeustasojen perusteella voidaan tehdä hyviä havaintoja lapsen tilanteesta. Päiväkodin henkilökunnan on hyvä kirjata yksityiskohtaisia lapsesta tehtyjä havaintoja ylös, jotta voidaan osoittaa konkreettisia esimerkkejä lapsen käyttäytymisestä tai toiminnasta keskusteltaessa lapsen asioista vanhempien ja muiden asiantuntijoiden kanssa. (Huhtanen 2004, 46–47.)

Ammatillisen yhteistyön merkitys on suuri, kun huoli lapsen kehityksestä tai hyvinvoinnista herää. Varhaiskasvatuksessa tehdään yhteistyötä neuvolan ammattilaisten, lastensuojelun, sosiaalipalveluiden sekä terveydenhuollon toimijoiden kesken. Tukea suunnitellaan ja järjestetään yhteistyössä lapsen kanssa toimivien tahojen kanssa riippuen huolen laadusta. Varhaiskasvatuksen henkilökunnan antama arvio on tärkeä osa lapsen kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin arviointia sekä tuen tarpeiden varhaista tunnistamista monialaisessa yhteistyössä. (OPH 2016, 33–34.)

Myös kodin ja päiväkodin välisen yhteistyön toimivuus on tärkeää lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin takaamisen kannalta. Päivittäiset tapahtumat ja kokemukset jaetaan lapsen huoltajien kanssa sekä keskitytään antamaan myönteisiä viestejä lapsen kehitykseen ja oppimiseen liittyen. Huoltajien ja kasvatushenkilöstön havainnot ja keskustelut lapsen päivästä luovat pohjan onnistuneelle kasvatuskumppanuudelle ja lapsen hyvinvoinnin turvaamiselle. Kasvatustyöhön liittyvistä arvoista, tavoitteista ja vastuista keskustellaan huoltajien kanssa. Yhteistyön tulee olla vuorovaikutteista ja se edellyttää varhaiskasvatushenkilöstöltä aloitteellisuutta ja aktiivista otetta. Yhteistyön onnistumisen kannalta on tärkeää huomioida perheiden moninaisuus, lasten yksilölliset tarpeet sekä huoltajuuteen ja vanhemmuuteen liittyvät kysymykset. (OPH 2016, 33.)

Savonlinnan kaupungin varhaisen puuttumisen käsikirjan (2012) mukaan varhainen puuttuminen varhaiskasvatuksessa koostuu käytännön tasolla viidestä eri osa-alueesta. Ensimmäinen varhaista puuttumista tukeva osa päivähoitoa on varhaiskasvatussuunnitelman mukainen kasvatustoiminta ja opetus (Savonlinnan kaupunki 2012, 6). Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman lisäksi varhaiskasvatuksen laatua tukemassa ovat kunnalliset varhaiskasvatussuunnitelmat sekä päiväkodista riippuen päiväkotikohtaiset ja ryhmäkohtaiset suunnitelmat. Jokaiselle lapselle laaditaan myös henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma. Varhaiskasvatuksessa olevalla lapsella on varhaiskasvatuslain turvaama oikeus suunnitelmalliseen ja tavoitteelliseen kasvatukseen, opetukseen sekä hoitoon, minkä toteuttamiseksi henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma tehdään. (Tampereen kaupunki 2017, 8.) Savonlinnan kaupunki (2016, 6) määrittää varhaiskasvatuksen käsikirjassaan lapsen Vasu-keskustelun varhaista puuttumista tukevaksi toiminnaksi. Vasu eli varhaiskasvatuskeskustelu perustuu lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan, ja keskustelu järjestetään suunnitelman laatimisen tai arvioimisen yhteydessä. Päiväkodin henkilöstö laatii varhaiskasvatussuunnitelman yhdessä lapsen huoltajan kanssa. Valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa painotetaan kasvatuskumppanuuden

eli vanhempien ja työntekijöiden välisen yhteistyön merkitystä lapsen hyvinvoinnin taakamiseksi. Huoltajan kanssa tehtävän yhteistyön merkitys korostuu erityisesti, kun lapsella ilmenee tuen tarvetta. (OPH 2016, 53.)

Tämän lisäksi verkostopalaverit yhteistyötahojen kanssa lapsen asioita koskien on osa varhaista puuttumista päivähoidossa (Savonlinnan kaupunki 2012, 6). Joissakin kunnissa toteutetaan erikseen päivähoidon perhetyötä, joka sisältää perhekohtaista työtä, vertaisryhmätyöskentelyä ja päivähoidon henkilöstön ohjausta, konsultointia ja koulutusta. Päivähoidon perhetyöntekijä tekee yhteistyötä päivähoidon henkilöstön kanssa myös käymällä lapsiryhmissä ja osallistumalla tarvittaessa lapsiryhmien vanhempainiltoihin ja päivähoidon henkilöstön työiltoihin (Innokylä 2017). Savonlinnan kaupungin (2012) mukaan varhaiskasvatuksen perhetyö on osa varhaista puuttumista varhaiskasvatuksessa. Lisäksi avoin päiväkotitoiminta eli erilaiset kerhot ja leikkitoimintakeskukset ovat osa varhaiskasvatuskokonaisuutta ja sen kautta saadaan ohjausta ja neuvontaa perheen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin (Savonlinnan kaupunki 2012, 6).

2.3 Huolen vyöhykkeet ja tuki perheelle

Varhaisen puuttumisen toteuttamista käytännössä ja huolen arviointia helpottamassa on Eriksson & Arnkil (2005, 25) yhteistyössä Stakesin kanssa luotu huolen vyöhykkeistö. Myös Lammi-Taskula ym. (2009, 189) käsittelee teoksessaan yhteistyössä Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa huolen vyöhykkeistöä Erikssonin & Arnkilin mukailleen. Kun henkilölle nousee lapsen tai perheen tilanteesta huoli, vyöhykkeiden avulla voidaan arvioida, kuinka suuresta huolesta on kyse ja millainen tarve on asiaan puuttumiselle (Taskinen 2007, 18). Seuraavissa kappaleissa käydään läpi vyöhykkeiden tunnusmerkit. Jokaista huolen vyöhykettä kohden on myös annettu esimerkkejä Tampereen kaupungin perhepalveluista, jotka voivat olla toimivia tukimuotoja kyseisellä huolen asteella.

Eriksson & Arnkil (2005) määrittelee huolen jakautuvan neljään eri vyöhykkeeseen. Vyöhykkeitä voidaan tarkastella niin perheiden näkökulmasta kuin työntekijöidenkin näkökulmasta. Ensimmäinen vyöhyke on *Huoleton tilanne* -vyöhyke. Huoleton tilanne -vyöhykkeellä perheen arki sujuu lapsen kasvua ja kehitystä tukevalla tavalla ja työntekijä kokee, että perheen asioissa työskentely on sujuvaa. Lapsi kasvaa, kehittyy ja oppii nor-

maalisti ja lapsella on hyvät kasvuolosuhteet. Tällä vyöhykkeellä asioiden koetaan sujuvan niin kuin pitääkin ja tuottavan toivottuja tuloksia. Siksi ajatellaan, ettei lapsi tai perhe tarvitse peruspalveluiden lisäksi muuta tukea ja päiväkodin toteuttama yleinen tuki riittää lapsen hyvinvoinnin tukemiseksi. (Eriksson & Arnkil 2005, 26; Lammi-Taskula ym. 2009, 188–189.)

Toinen vyöhyke on *Pieni huoli* -vyöhyke, jolloin työntekijän näkökulmasta perheestä tai lapsesta on syntynyt pieni huoli tai ihmettelyä lapsen tai perheen tilanteesta, mutta työntekijä kokee itse voitavansa auttaa perhettä asiassa. Myös ajatukset lisävoimavarojen tarpeesta niin työntekijän kuin perheenkin puolelta ovat tyypillisiä pienen huolen vyöhykkeellä. (Lammi-Taskula ym. 188–189.) Tämän alueen huolet koetaan suhteellisen helpoksi ottaa puheeksi, sillä niihin voi tarjota omaa tukeaan (Eriksson & Arnkil 2005). Pienen huolen kohdatessaan päiväkodin työntekijän kannattaa ottaa puheeksi perheen kanssa mietityttänyt asia ja kartoittaa tilannetta. Pienen huolen kanssa tilanteen aktiivinen seuraaminen usein riittää, mutta perheelle voidaan avoimesti puhua erilaisista tukitoimista jo varhaisessa vaiheessa. Esimerkiksi Tampereen kaupungin tarjoama kotipalvelu lapsiperheille voi olla hyödyllinen apu perheelle pienen huolen vyöhykkeellä. Lapsiperheiden kotipalvelu on osa lapsiperheiden sosiaalipalveluiden perhepalveluita ja sen tehtävänä on tukea perheen omaa selviytymistä erilaisissa elämäntilanteissa sekä ennaltaehkäistä perheiden ongelmatilanteita (Tampereen kaupunki 2017a). Kotipalvelulla tarkoitetaan asumiseen, hoitoon ja huolenpitoon, toimintakyvyn ylläpitoon, lasten hoitoon ja kasvatukseen, asiointiin sekä muihin jokapäiväisiin tehtäviin kuuluvien toimintojen suorittamista ja niissä avustamista (STM 2015). Palvelua tarjotaan ennaltaehkäisevänä tukimuotona ja perheen arjessa tapahtuvana tilapäisenä apuna. (Tampereen kaupunki 2017a) Esimerkkitapauksena voidaan käyttää, että perheeseen on syntynyt toinen lapsi, minkä seurauksena arki on uuden pienokaisen myötä raskasta eikä voimavaroja arjen pyörittämiselle tunnu riittävän.

Huolen vyöhykkeistä kolmantena on *Harmaa* -vyöhyke. Harmaalla vyöhykkeellä huoli on tuntuvaa, sitä on saattanut olla jo pitkään ja se kasvaa edelleen. Tämän vyöhykkeen asiakkuudet ovat työntekijälle kuormittavia, minkä lisäksi tilanteeseen kytkeytyvien tahojen työnjako on usein epäselvä tai muiden tahojen mukanaolosta ei ole tietoa. (Eriksson & Arnkil 2005, 26.) Harmaalla vyöhykkeellä työntekijä tuntee, etteivät hänen omat auttamiskeinonsa riitä vaan tilanteeseen tarvitaan lisää tukea tai kontrollia. Kontrollilla tar-

koitetaan tässä yhteydessä tilanteen hallinnan lisäämistä rajoittamalla jotain epätoivottavaa toivotun muutoksen tai tilanteen palautumisen aikaansaamiseksi. (Lammi-Taskula ym. 188–189.) Harmaan huolen vyöhykkeellä työntekijän on hyvä keskustella huolta herättäneistä asioista perheen ja muiden oleellisten tahojen kanssa sekä ohjata perhe tarvittavien palveluiden pariin. Tällä vyöhykkeellä yhteydenotto lapsiperheiden sosiaalityöhön, jossa perheen tuen tarve arvioidaan, voi olla tarpeen riippuen huolen laadusta. Tukimuotoja, joita tuntuu huolen vyöhykkeellä perheelle tilanteesta riippuen voitaisiin Tampereen kaupungilla tarjota, ovat esimerkiksi perhetyö ja tukihenkilö- tai tukiperhe-toiminta (Tampereen kaupunki 2017d).

Perhetyöstä perheet saavat tukea ja ohjausta voimavarojen vahvistamiseen, apua perheenjäsenten keskinäisen vuorovaikutuksen parantamiseen sekä erityistä tukea lapsen tai nuoren terveyden ja kehityksen turvaamiseksi. Tämän lisäksi perhetyö voi auttaa perhettä sopimaan lapsen tai nuoren kotiintuloajoista ja vapaa-ajanviettotavoista sekä tukea koulunkäynnin sujumista. (Tampereen kaupunki 2016a.) Tukihenkilön voi saada 7–17 vuotias lapsi tai nuori, joka tarvitsee elämäntilanteensa vuoksi tuekseen perheen ulkopuolista aikuista. Tukihenkilö on henkilökohtainen, luotettava ja turvallinen aikuinen, jonka tehtävänä on tarjota lapselle tukea, aikaa ja välittävää läsnäoloa. Tukihenkilötoiminta on suunnitelmallista, ohjattua ja tavoitteellista toimintaa, jonka avulla edistetään lasten ja nuorten hyvinvointia. Lapsi tai nuori tapaa tukihenkilöä pääsääntöisesti noin kaksi kertaa kuukaudessa. (Tampereen kaupunki 2017f.) Tukiperhetoiminta on tarkoitettu perheille, joissa vanhempien voimavarat eivät riitä yksin vastaamaan lapsen tarpeisiin. Tukiperhetoiminnan tarkoituksena on tuoda lapsen elämään lisää turvallisia aikuisia ja antaa lapsen vanhemmalle tai vanhemmille mahdollisuus omaan aikaan ja lepoon. Tukiperhe ottaa tavallisesti lapsen luokseen yhdeksi viikonlopuksi kuukaudessa, mutta loma-aikoina lapsi voi viettää tukiperheessä pidemmänkin ajan. (Tampereen kaupunki 2016b.)

Neljäntenä huolen vyöhykkeistössä on *Suuri huoli* -vyöhyke. Suuren huolen vyöhykkeellä on kyse kriisitilanteesta, jolloin huoli on erittäin suuri ja työntekijä arvioi lapsen tai nuoren olevan vaarassa. (Eriksson & Arnkil 2005, 26.) Tällöin eivät perheen eivätkä työntekijän omat keinot tilanteen tasapainottamiseksi riitä ja tilanteeseen on saatava välittömästi muutos (Lammi-Taskula ym. 2009, 188–189). Erikssonin ja Arnkilin (2005) mukaan suuren huolen vyöhykkeellä työntekijä ennakoii, että lapselle tai nuorelle käy

huonosti, ellei tilanteeseen saada muutosta heti ja eikä toimintaan saada aktivoitua muutoksen kannalta välttämättömiä tahoja. Suuren huolen vyöhykkeellä on helpompi toimia kuin harmaalla vyöhykkeellä, koska huoli on selkeämpi. (Eriksson & Arnkil 2005, 26.)

Huolenaiheesta riippuen suuren huolen vyöhykkeen palveluja voivat olla esimerkiksi lastensuojelun avohuolto tai kodin ulkopuolelle sijoittaminen. Avohuollon tukitoimia ovat lasten päivähoito, lastensuojelun sosiaalityö, tehostettu perhetyö, tukihenkilö ja -perhe, lasta kuntouttavat hoito- ja terapiapalvelut, koko perheen sijoitus perhe- tai laitoshoittoon, loma- ja virkistystoiminta, lapsen harrastusten ja perheen taloudellinen tukeminen, vertaisryhmätoiminta ja lapsen sijoitus. (Tampereen kaupunki 2017b.) Lastensuojelun avohuollon tukitoimien tarkoituksena on edistää ja tukea lapsen kehitystä sekä tukea lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavien henkilöiden kasvatuskyyä ja -mahdollisuuksia. Avohuollon tukitoimet ovat ensisijaisia huostaanottoon ja sijaishuoltoon nähden. (THL 2015.) Sijaishuolto eli kodin ulkopuolelle sijoittaminen sisältää kiireellisen sijoituksen, huostaanoton, perhetukikeskukset, perhehoidon sekä perhekodit ja ulkopuoliset lastensuojelulaitokset. Sosiaalityö on osa lastensuojelua myös silloin, kun lapsi sijoitetaan kodin ulkopuolelle. Tukea annetaan etenkin sijoituksen alussa ja lopussa, mutta myös sijoituksen aikana. (Tampereen kaupunki 2017c.)

3 SOSIAALIHUOLTOLAKIUUDISTUS

Sosiaalihuoltolakiuudistuksen tavoitteena on vahvistaa sosiaalihuoltolain (1304/2014) asemaa keskeisenä yleislakina, edistää sosiaalihuollon yhdenvertaista saatavuutta ja saatavuutta, siirtää sosiaalihuollon painopistettä korjaavista toimista hyvinvoinnin edistämiseen ja varhaiseen tukeen, vahvistaa asiakaslähtöisyyttä ja kokonaisvaltaisuutta sekä turvata tuen saantia ihmisen omassa arjessa. (STM 2015.) Näihin tavoitteisiin pyritään parantamalla yhteistyötä sosiaalihuollon ja kunnan eri toimialojen sekä muiden toimijoiden välillä (STM 2017, 15). Tavoitteena on käytännön tasolla madaltaa lapsiperheiden tuen hakemisen kynnyksiä, kun avun saamiseen ei enää vaadita lastensuojelun asiakkuutta (TESSO 2014). Sosiaalihuoltolakiuudistus on laaja ja sisältää paljon muutoksia. Tässä luvussa keskitytään käsittelemään sosiaalihuoltolakiuudistusta lapsiperheiden näkökulmasta.

Sosiaalihuoltolakiuudistuksen myötä varhaista tukea on pyritty parantamaan lisäämällä ehkäiseviä perhepalveluita. Ehkäisevien palvelujen tarkoituksena on tukea lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavia henkilöitä. Merkittävä muutos perheiden kannalta on, että kotipalvelua, perhetyötä, tukihenkilöitä ja -perheitä sekä vertaisryhmiä on mahdollista saada jatkossa myös yleisinä perhepalveluina, mikä tarkoittaa, ettei niiden saaminen vaadi lastensuojelun asiakkuutta. Oikeus palveluihin on siitä huolimatta yhtä vahva kuin aiemminkin. (STM 2015.) Perhepalveluiden painopiste muuttui uudistuksen myötä korjaavista palveluista ehkäiseviin palveluihin. Uusi sosiaalihuoltolaki erottaa lastensuojelun avohuollon ja sijaishuollon muista perhepalveluista niin, että muut perhepalvelut kuuluvat sosiaalihuollon piiriin.

Subjektiiivinen oikeus kotipalveluun on merkittävä muutos perheiden varhaisen tuen saamisen kannalta. Uudistuneen sosiaalihuoltolain myötä lapsiperheillä on subjektiiivinen oikeus saada perheen huolenpitotehtävän turvaamiseksi välttämätön kotipalvelu, jos lapsen hyvinvoinnin turvaaminen ei ole mahdollista laissa mainittujen syiden vuoksi tai jos perheellä on esimerkiksi jokin erityinen perhe- tai elämäntilanne. (STM 2015.) Muille kuin lapsiperheille ei ole sosiaalihuoltolaissa säädetty subjektiiivista oikeutta kotipalvelun saamiseen. Vaikka lastensuojelun asiakkuus ei ole enää vaatimuksena nyt yleiseksi perhepalveluiksi muuttuneiden palveluiden saamiselle, lastensuojelun asiakkailla on yhtä vahva oikeus palveluihin kuin sosiaalihuollon asiakkaillakin (STM 2015).

Uudessa sosiaalihuoltolaissa on keskitytty palvelujen painopisteen muuttamisen lisäksi palvelujen toteuttamisen kehittämiseen. Uuden lain mukaan palvelut on toteutettava niin, että niihin voi hakeutua itse ja palveluita on pyrittävä järjestämään muiden peruspalveluiden yhteydessä. Tämä tarkoittaa, että peruspalvelujen yhteydessä voidaan antaa perheelle ohjausta ja neuvontaa, ilmoittaa sosiaalihuoltoon palvelutarpeesta, toteuttaa palvelutarpeen arviointi, määrätä omatyöntekijä, toteuttaa monialaista yhteistyötä, laatia vaadittavat asiakassuunnitelmat, kartoittaa asiakkaan läheisverkosto sekä ilmoittaa tarvittaessa muulle viranomaiselle asiakkaan tuen tarpeesta. Käytännössä perhetyötä voidaan esimerkiksi toteuttaa neuvolan kautta ja palveluihin ohjaamista koulun kautta. (STM 2015.)

Sosiaalihuoltolakiuudistuksessa painotetaan myös monialaisen yhteistyön tärkeyttä. Sosiaalihuoltoa toteutetaan yhteistyössä eri toimijoiden kanssa siten, että palvelut muodostavat asiakkaan edun mukaisen kokonaisuuden. Palvelutarpeen arvioimiseksi, päätösten tekemiseksi ja sosiaalihuollon toteuttamiseksi sosiaalihuollon viranomaisen on huolehdittava siitä, että henkilön tarpeisiin nähden on käytettävissä riittävästi asiantuntemusta ja osaamista. (STM 2017, 124.) Jos asiakas tarvitsee muita kuin sosiaalipalveluja, asiakkaan suostumuksella on otettava yhteys muihin toimijoihin sekä muilla toimijoilla on velvollisuus pyynnöstä osallistua palvelutarpeen arviointiin ja suunnitelman tekemiseen. Mikäli suostumusta monialaiseen yhteistyöhön ei saada, ilman suostumusta toimiminen edellyttää laissa säädettyjä perusteita, joita ovat esimerkiksi kykenemättömyys huolehtia itsestään tai lapsen etu. (STM 2015.)

Uusi sosiaalihuoltolaki (1301/2014) vähentää lastensuojelun asiakkuuksien määrää huomattavasti johtuen monien palveluiden siirtymisestä lastensuojelusta sosiaalihuollon puolelle. Lastensuojelun asiakkuus on kuitenkin tarpeen, jos lapsen terveys tai kehitys vaarantuu eikä perhepalvelujen tukimuodot riitä. Toinen syy lastensuojelulain mukaiseen asiakkuuteen, on, että perhepalvelut kyllä riittäisivät lapsen tai perheen tueksi, mutta välttämättömiä palveluja ei haluta ottaa vastaan. Perhepalveluiden vastaanottaminen on vapaaehtoista. (STM 2015.)

4 OPINNÄYTETYÖN TAVOITE, TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Opinnäytetyön päätavoitteena on edistää varhaista puuttumista päiväkodissa sekä kehittää päiväkodin ja kodin välistä yhteistyötä. Lisäksi tavoitteena on lisätä vanhempien tietoa lapsiperheitä koskevista sosiaalihuoltolakiuudistuksista ja Tampereen kaupungin tarjoamista perhepalveluista sekä lakiuudistusten vaikutuksista perhepalveluiden saatavuuteen.

Opinnäytetyön tutkimuksellisen osuuden tarkoituksena on selvittää vanhempien toiveita varhaisen puuttumisen sekä päiväkodin ja kodin välisen yhteistyön toteuttamisesta päiväkodissa. Tämän lisäksi tarkoituksena on selvittää, onko tieto sosiaalihuoltolakiuudistuksesta tavoittanut vanhemmat ja onko vanhempainilta toimiva tapa jakaa vanhemmille tietoa ajankohtaisista lapsiperheitä koskevista asioista. Opinnäytetyön toiminnallisen osuuden tarkoituksena on järjestää päiväkotilasten vanhemmille vanhempainilta.

Tutkimuskysymykset

1. Kuinka vanhemmat toivovat varhaista puuttumista toteutettavan päiväkodissa?
2. Kuinka kodin ja päiväkodin välistä yhteistyötä voitaisiin kehittää?
3. Kuinka tieto sosiaalihuoltolakiuudistuksesta on saavuttanut päiväkotilasten vanhemmat?
4. Mitä kautta vanhemmat haluaisivat saada tietoa ajankohtaisista lapsiperheitä koskevista asioista?

Tutkimuskysymyksiin yksi ja kaksi etsitään vastausta ohjatun keskustelun avulla. Tutkimuskysymyksiin kolme ja neljä etsitään vastausta vanhempien antamasta palautteesta.

5 OPINNÄYTETYÖN PROSESSI

5.1 Menetelmät

Ammattikorkeakouluopintoihin kuuluva opinnäytetyö voi olla joko laadullinen tai määrällinen tutkimus tai se voidaan toteuttaa ns. toiminnallisena opinnäytetyönä. Toiminnallinen opinnäytetyö voidaan nähdä eräänlaisena työelämän kehittämistyönä, jonka tavoitteena on käytännön toiminnan kehittäminen, ohjeistaminen, järjestäminen tai järjeistäminen. Toteutustapana voi olla tilaisuuden tai tapahtuman suunnitteleminen tai toteuttaminen. Tavallisesti toiminnallisella opinnäytetyöllä on toimeksiantaja. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 9–10; Lumme ym. 2006.) Tämä opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisena opinnäytteenä, jota täydennettiin tutkimuksellisella osuudella. Tutkimuksellinen osuus toteutettiin laadullisena tutkimuksena.

Toiminnallinen opinnäytetyö on kaksiosainen. Siihen kuuluu aina jokin tuotos eli produkti ja lisäksi kirjoitetaan raportti, jossa kuvataan tuotoksen taustalla oleva teoria sekä kuvataan ja perustellaan tuotoksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin liittyvät valinnat sekä opinnäytetyön luotettavuuteen ja eettisyyteen liittyvät seikat. Raportti toteutetaan tutkimusviestinnän keinoin. (Lumme ym. 2006.) Tässä opinnäytetyössä opinnäytetyön tuotoksena järjestettiin yhteistyöpäiväkodin lasten vanhemmille vanhempainilta, joka sisälsi sosiaalihuoltolakiuudistuksesta ja Tampereen kaupungin perhepalveluista kertovan luentotyypin osuuden.

Toiminnalliseen opinnäytetyöhön yhdistetty tutkimuksellinen osuus toteutettiin vanhempainillassa ohjattuna keskusteluna, jossa kerättiin teemoittain vanhempien ajatuksia, toiveita ja kokemuksia. Teemat olivat päiväkodin henkilökunnan toiminta huolen herätessä, päiväkodin ja kodin välinen yhteistyö, huolen puheeksi ottaminen ja päiväkodin tarjoama tuki. Ohjatussa keskustelussa sovellettiin löyhästi teemahaastattelun teoriaa. Vanhemmat jaettiin neljään ryhmään ja kukin ryhmä keskusteli annetuista teemoista.

Aineisto kerättiin teemakeskustelun pohjalta taululehtiöihin. Jokaista teemaa koskien oli seinälle ripustettu oma taululehtiö, johon vanhemmat kirjasivat ylös ajatuksiaan. Vanhemmat keskustelivat teemoista niihin liittyvien kysymysten avulla. Keskustelua herätteli

päiväkodin henkilökunnan konkreettiseen toimintaan liittyen kysymys: *''Jos päiväkodissa herää huoli lapsesi kehityksestä tai hyvinvoinnista, kuinka toivoisit päiväkodin henkilökunnan toimivan?''*. Päiväkodin ja kodin välisestä yhteistyöstä taas keskusteltiin seuraavan kysymyksen pohjalta: *''Onko päiväkodin ja kodin välinen yhteistyö tällä hetkellä riittävää? Miten toivoisit yhteistyötä toteutettavan?''*. Keskustelua puheeksi ottamisesta herätteli: *''Onko lapsen kehityksestä ja lapseen liittyvistä mahdollisista huolenaiheista helppo puhua henkilökunnan kanssa puolin ja toisin? Ottaako päiväkodin henkilökunta asiat mielestänne tarpeeksi varhaisessa vaiheessa puheeksi?''* ja päiväkodin tarjoamaa tukea oli pohjustamassa kysymys: *''Tarjoaako päiväkotit tarpeeksi tukea ja ohjausta kasvatukseen sekä perheen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin? Mitä toivoisit lisää?''*. Vanhempia ohjeistettiin kirjaamaan asiat ylös niin, että myös henkilö, joka ei ole ollut mukana keskustelussa, ymmärtää asian.

Ohjatusta keskustelusta syntyneen aineiston analyysiin käytettiin yksinkertaista aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Tutkimusaineisto oli valmiiksi tekstimuodossa taululehtiöissä. Taululehtiöihin kirjoitetut ajatukset muutettiin lisäksi word-tekstiedostoiksi. Seitamaa-Hakkaraisen (2014) mukaan kaikki käsinkirjoitetut tekstit on hyvä kirjoittaa myös puhtaaksi.

Aineistolähtöisen laadullisen aineiston analyysi voidaan karkeasti jakaa kolmivaiheiseksi prosessiksi. Ensimmäinen prosessin vaihe on aineiston redusointi eli pelkistäminen, toinen vaihe aineiston klusterointi eli ryhmittely ja kolmas vaihe abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen. Aineiston pelkistämässä analysoitava informaatio voi olla auki kirjoitettu haastatteluaineisto, muu asiakirja tai dokumentti. Pelkistäminen voi olla joko informaation tiivistämistä tai pilkkomista osiin. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108–109.) Tämän opinnäytetyön aineisto oli jo ennen sisällönanalyysiä pääosin pelkistettyä, sillä vanhemmat tiivistivät ajatuksensa kirjoitettuun muotoon taululehtiöille. Opinnäytetyöntekijä pelkisti kuitenkin osan vanhempien tuottamista teksteistä. Koska tutkimuksessa pyrittiin löytämään vanhempien ajatuksia eri teemoihin liittyen, ei mitään vastauksia rajattu analyysistä pois. Tuomen ja Sarajärven (2009, 110) mukaan ryhmittelyvaiheessa aineiston alkuperäisilmaukset käydään läpi tarkasti ja aineistosta etsitään samankaltaisuuksia tai eroavaisuuksia kuvaavia käsitteitä. Tässä opinnäytetyössä samaan asiaan viittaavat vanhempien ajatukset ryhmiteltiin ja ryhmittelyn perusteella luotiin alaluokat, jotka yhdistettiin vielä yläluokiksi. Yläluokkia ei tässä opinnäytetyössä enää luokiteltu pääluokiksi,

sillä aineiston ollessa valmiiksi hyvin pelkistettyä, yläluokat olivat riittävän tiiviitä ja kuvaavia.

Jokaisesta teemasta nousi esiin kolmesta neljään yläluokkaa. Vaikka eri teemojen vastauksista löydettiin keskenään joitakin samankaltaisuuksia, aineisto on analysoitu teema-kohtaisesti eli taululehtiöistä nousseita eri teemojen (teemat 1, 2, 3, 4) välisiä samankaltaisuuksia ei ryhmitelty keskenään. Vaikka luokkien tulee olla toisiaan poissulkevia, tässä opinnäytetyössä oli tärkeää saada kerättyä vanhempien ajatukset jokaisen teeman ympäriltä, minkä vuoksi analyysit tehtiin teemoittain.

Esimerkkinä luokittelusta toimii teema 1, päiväkodin henkilökunnan toiminta huolen herätessä. Vanhemmilta nousi esiin muun muassa ”Kun huoli herää, kerrotaan siitä mahdollisimman pian, kasvatusten lasten vanhemmille”, ”Sanovan asioista suoraan, myös pienistä asioista”, ”Ei sähköisesti viestejä huolesta”. Nämä asiat luokiteltiin omaksi alaluokakseen, joka oli *puheeksi ottaminen*. Vanhemmat olivat tuottaneet myös seuraavaa ”Kertovat mihin pitää ottaa yhteyttä.”, ”Kertovat mihin ovat ottaneet/ottavat yhteyttä”. Nämä luokiteltiin alaluokaksi *yhteydenotto*. Puheeksi ottaminen ja yhteydenotto yhdistettiin omaksi yläluokakseen *henkilökunnan konkreettinen toiminta*. Muita teemasta nousseita yläluokkia olivat *tiedonkulku* ja *keskustelutilanne*. Kuten kahdesta viimeisimmästä yläluokasta nähdään, ne eivät suoranaisesti vastaa teemaa herättelevään kysymykseen ”Jos päiväkodissa herää huoli lapsesi kehityksestä tai hyvinvoinnista, kuinka toivoisit päiväkodin henkilökunnan toimivan?”. Teemaa herättelevä kysymys ei kuitenkaan ole opinnäytetyön tutkimuskysymys, joten sillä ei ole analyysin kannalta merkitystä. Konkreettiset toiveet siitä, miten, missä ja milloin huoli otetaan puheeksi ovat arvokasta tietoa yhteistyön ja varhaisen puuttumisen kehittämisen eli tutkimustehtävän kannalta.

5.2 Vanhempainillan suunnittelu ja toteutus

Kyseisessä päiväkodissa ei päiväkodin henkilöstön mukaan juurikaan ole järjestetty vanhempainiltoja, sillä on koettu, etteivät vanhemmat ole innokkaita osallistumaan niihin. Opinnäytetyön suunnitteluvaiheen suurimpana haasteena oli keksiä, kuinka vanhemmat saadaan motivoitua osallistumaan vanhempainiltaan.

Vanhempainilta suunniteltiin niin, että osallistuminen vanhempainiltaan olisi vanhemmille mahdollisimman helppoa. Suuri osa kyseisen päiväkodin lapsista haettiin päiväkodista yleensä kello 16, joten tilaisuus suunniteltiin alkavan klo 16.15. Tällöin vanhempien ei tarvitse käydä välissä kotona ja palata takaisin päiväkodille. Vanhempainilta suunniteltiin kestämään yhden tunnin verran. Jotta osallistuminen olisi vanhemmille mahdollisimman helppoa, oli tärkeää järjestää lasten hoito päiväkodissa kyseiseksi ajaksi. Päiväkoti oli normaalisti auki klo 17 saakka, mutta vanhempainiltana työntekijöiden tuli olla valmiita jäämään töihin klo 17.30 saakka.

Opinnäytetyön tekijä sai idean, että tilaisuuteen osallistuisi lasten vanhempien lisäksi myös päiväkodin kasvatushenkilöstöä, sillä aihe on varhaiskasvatuksen parissa työskenteleville tärkeä ja ajankohtainen. Erityisesti varhaisen puuttumisen näkökulmasta päiväkodin työntekijöiden tulee olla tietoisia, millaisia tukimuotoja perheille voidaan tarjota ja millaisin perustein. Päiväkodin johtaja tuki ajatusta ja ajatteli vanhempainiltaan osallistumisen tukevan henkilöstön osaamista. Yhteistyössä johtajan kanssa sovittiin, että toteutuspäivän väli- ja iltavuorolaiset jäävät vanhempainiltaan ja muut työntekijät osallistuvat oman kiinnostuksensa mukaan. Kaikille työntekijöille vanhempainiltaan osallistuminen oli työaikaa.

Kun johtajan kanssa oli sovittu käytännön asioista, työntekijöitä informoitiin päiväkodin viikoittaisessa palaverissa opinnäytetyön sisällöstä ja vanhempainillan suunnitellusta toteutuksesta. Infossa kerrottiin opinnäytetyön tarkoituksesta ja tavoitteista sekä käytännön toteutuksesta. Henkilökuntaa pyydettiin osallistumaan tilaisuuden järjestämiseen siinä määrin, että he auttaisivat mainostamaan vanhempainiltaa oman ryhmänsä vanhemmille. He saivat myös vaikuttaa vanhempainillan päivämäärään niin, että työntekijöiden ilmoitustaululle kirjoitettiin ehdotetut päivämäärät ja henkilökuntaa kannustettiin tuomaan ilmi, jos jokin päivä ei sovi. Päiväksi valikoitui keskiviikko 10.5.2017, mutta myöhemmin huomattiin, että päiväkodin sali oli silloin varattu tanssiryhmälle. Ajankohta vaihdettiin sen vuoksi torstaille 11.5. Päivän valinnassa otettiin huomioon se, että vanhempainiltaa ei kannata järjestää maanantaina, sillä silloin vanhemmat eivät viikonlopun jälkeen mahdollisesti muista tilaisuutta. Myöskään perjantai ei ollut hyvä päivä johtuen siitä, että monet lapset haettiin perjantaisin joko aikaisemmin tai heillä oli vapaapäivä. Todettiin, että torstai on hyvä päivä tilaisuuden järjestämiselle, sillä vanhempia ehditään viikon mittaan muistuttamaan vanhempainillasta ja ilmoittautumiset saadaan kerättyä rauhassa.

Vanhempainiltaa varten valmisteltiin kutsukirje (liite 1), jossa kävi ilmi vanhempainillan tarkoitus sekä käytännön asiat, kuten aika ja paikka. Kutsukirje lähetettiin jokaisen lapsen mukana kotiin kaksi viikkoa ennen vanhempainiltaa. Ryhmien henkilökunta joko jakoi kutsut lasten lokeroon tai antoi suoraan vanhemmille omasta valinnastaan riippuen. Tämän lisäksi jokaisen ryhmän ilmoitustaululle tehtiin esite (liite 2) muistuttamaan vanhempainillasta ja ryhmän henkilökunta laittoi sen esille omassa ryhmässään. Esitteessä oli päivämääränä 10.5, mutta se muutettiin esitteisiin manuaalisesti. Noin viikkoa ennen vanhempainiltaa ryhmien ilmoitustauluille laitettiin lisäksi ilmoittautumislistat, jotka jokaisen ryhmän opettaja palautti vanhempainiltaviikon tiistaihin mennessä opinnäytetyöntekijälle. Ilmoittautumislistat kerättiin vasta kaksi päivää ennen tilaisuutta, sillä perheille voi olla vaikeaa tietää aikatauluun montaa päivää etukäteen, mikä olisi tehnyt ilmoittautumisesta hankalaa. Ilmoittautuminen ei ollut sitova, mutta mahdollisimman lähellä vanhempainillan ajankohtaa ilmoittautumisella pyrittiin varmistamaan paikalle saapuminen. Ilmoittautumislistojen avulla pystyttiin muun muassa varautumaan tarvittavaan määrään tarjottavia. Ilmoittautuneita vanhempia oli 21.

Vanhempainiltaa varten suunniteltiin kompakti, mutta informatiivinen esitys lapsiperheiden palveluista ja sosiaalihuoltolakiuudistuksesta. Ajankäyttö suunniteltiin niin, että aloitukseen ja info-osuuteen meni yhteensä 30 minuuttia ja loput 30 minuuttia käytettiin vanhempien omaan työskentelyyn eli ohjattuun keskusteluun. Tilaisuus päätettiin järjestää tunnin pituisena käytännön järjestelyjen vuoksi, vaikka runsaan tietopaketin ja rauhallisen työskentelyn kannalta olisi ollut hyvä varata enemmän aikaa. Tilaisuudesta aiheutuvan työntekijöiden ylityökertymän ja lasten normaalia pidemmän hoitopäivän vuoksi oli tärkeää pitää tilaisuus mahdollisimman lyhyenä. Ajatuksena oli myös, että vanhemmat osallistuvat tilaisuuteen rohkeammin, kun he tietävät, ettei se kestä tuntia kauempaa.

Tilaisuudessa tarjottiin kahvia, teetä ja erilaisia leivonnaisia. Laktoosittomat ja gluteenittomat ruokavaliot oli huomioitu. Vanhempia kehoitettiin tulemaan paikalle heti kello neljän jälkeen, jotta he ehtivät rauhassa ottaa syötävää ja juotavaa ennen vanhempainillan alkamista. Vanhempainillan tila eli päiväkodin liikuntasali laitettiin kuntoon tilaisuutta varten samana iltapäivänä opinnäytetyöntekijän toimesta. Päiväkodin henkilökunta auttoi laittamaan tarjottavia esille.

Informatiivista osuutta varten oli suunniteltu diaesitys (liite 3), jonka tehtävänä oli havainnollistaa puhuttua asiaa sekä pitää vanhempien mielenkiinto maksimissaan. Diasarja

sisälsi kokonaisuudessaan kaksikymmentä diaa. Diat pyrittiin pitämään mahdollisimman yksinkertaisina ja tiiviinä, jotta ne tukisivat esitystä, mutta eivät veisi huomiota puhumiselta. Esityksen aikana oli tärkeää käyttää käytännön esimerkkejä, jotta vanhemmat asiaa entuudestaan tuntematta pääsisivät asioiden ytimeen ja osaisivat käyttää samaansa tietoa jatkossa hyväkseen.

Diaesitys suunniteltiin niin, että asiassa edettiin yhdestä kokonaisuudesta pienempiin osiin. Diat 2–3 käsittelivät lapsen hyvinvoinnin turvaamisen kokonaisuutta sekä päiväkodin osuutta kokonaisuudessa. Dia neljä käsitteli sosiaalihuoltolakiuudistusta yleisesti ja diassa viisi esiteltiin kunnalliset lain asettamat sosiaalipalvelut, joista eriteltiin lapsiperheille tarkoitetut palvelut. Diat 6–9 käsittelivät yksilökohtaisemmin, mitä sosiaalihuoltolakiuudistus tarkoittaa lapsiperheiden kannalta. Dioissa käsiteltiin kotipalvelu, perhepalvelu, tukihenkilö ja tukiperhetoiminta käsitteinä, käytännön tasolla sekä muutosten osalta. Diat 10–13 käsittelivät muita lain säättämiä lapsiperheiden palveluja, joihin ei ole kohdistunut merkittäviä muutoksia lakiuudistuksen myötä. Jotta vanhemmat saisivat mahdollisimman kokonaisvaltaisen kuvan lapsiperheiden sosiaalityöstä ja perhepalveluista, dian 14 avulla käytiin lyhyesti läpi sosiaalipalvelujen asiakkuuden prosessi. Diassa 15 esiteltiin lyhyesti muita, erityisesti Tampereen kaupungin tarjoamia, tukimuotoja lapsiperheille. Vaikka tämä opinnäytetyö keskittyy sosiaalihuoltolakiuudistukseen, vanhemmille haluttiin tuoda esille myös muutokset lastensuojelussa, jotta ero sosiaalihuollon ja lastensuojelun palveluiden välillä nykyisessä muodossaan selkiytyisi vanhemmille. Diat 17–18 olivat tukena ohjatulle keskustelulle. Diassa 17 on ainoastaan otsikko: ”Varhainen puuttuminen”, jonka pohjalta opinnäytetyön tekijä kertoi yleisesti varhaisen puuttumisen ajatuksesta. Dia 18 jäi näkyviin ohjatun keskustelun ajaksi, sillä se sisälsi kaikki taululehtiöissäkin olevat kysymykset. Diat 19–20 sisälsivät lähteet ja kiitoksen osallistumisesta.

Vanhempainiltaan osallistui 19 vanhempaa. Tämän lisäksi tilaisuuteen osallistui kahdeksan työntekijää ja päiväkodin johtaja. Työntekijät osallistuivat luento-osuuteen sekä ohjattuun keskusteluun. Ohjatun keskustelun aikana työntekijät keskustelivat teemoista omassa ryhmässään ja keräsivät kaikista teemoista heränneet ajatukset yhdelle taululehtiölle, jota ei kuitenkaan käytetty aineistona. Lisäksi kolme työntekijää oli tilaisuuden aikana ulkona niiden lasten kanssa, joiden vanhemmat osallistuivat tilaisuuteen ja tarvitsivat hoitoa sen ajaksi.

Ohjattu keskustelu alkoi diaesityksen loputtua lyhyellä pohjustuksella siitä, mikä on varhaisen puuttumisen ajatus. Vanhemmille kerrottiin, kuinka ohjattu keskustelu etenisi. Heille kerrottiin, että he kiertäisivät pisteeltä toiselle ryhmissä ja keskustelisivat keskenään pisteellä olevan kysymyksen pohjalta omista ajatuksistaan ja kokemuksistaan. Tämän jälkeen he kirjaisivat ajatuksiaan ylös taululehtiöille. Vanhempia ohjeistettiin kirjoittamaan ajatuksensa ylös niin, että asia on ymmärrettävissä tekstistä myös henkilölle, joka ei ole ollut keskustelussa osallisena. Vanhemmat ohjattiin jakautumaan oman mielensä mukaan neljään suurin piirtein saman kokoiseen ryhmään. Opinnäytetyön tekijän tehtävänä oli varmistaa, että jokainen löytäisi ryhmän ja ryhmissä olisi suurin piirtein saman verran ihmisiä. Jokainen ryhmä ohjeistettiin menemään yhden seinälle ripustetun taululehtiön luo. Jokaiseen taululehtiöön oli kirjoitettu kysymys, jonka pohjalta vanhemmat lähtivät pohtimaan varhaista puuttumista sekä päiväkodin ja kodin välistä yhteistyötä. Vanhempia ohjeistettiin kirjoittamaan ylös kaikki esiin nousseet ajatukset, toiveet ja kokemukset, jotka koskivat aihetta. Ajatuksena ei siis ollut, että ryhmän tulee tuottaa yhteisymmärryksessä kaikki vastaukset. Tämän sijaan vanhempia kannustettiin kirjaamaan mahdollisia eriäviä mielipiteitään sekä erilaisia kokemuksiaan, sillä se rikastuttaisi vastauksia ja lisäisi tulosten luotettavuutta.

Aika jaettiin tasaisesti niin, että jokaisella pisteellä jokaisen kysymyksen parissa oli aikaa työskennellä suunnilleen saman verran. Yhdellä pisteellä oli aikaa 5–7 minuuttia. Opinnäytetyön tekijän tehtävänä oli ilmoittaa, kun aika alkoi käydä vähiin ja kertoa vanhemmille, kun oli aika vaihtaa pisteestä seuraavaan. Pisteitä kierrettiin myötä päivään. Opinnäytetyön tekijä kiersi pisteitä vanhempien mukana vaihtaen ryhmää satunnaisesti tai sen perusteella, minkä ryhmän hän havainnoi milloinkin hyötyvän keskustelun ohjauksesta. Keskustelun aloittamisessa, eteenpäin viemisessä sekä kysymysten herätessä vanhemmat saivat tarvittaessa ohjeistusta opinnäytetyön tekijältä. Varautuneempia vanhempia pyrittiin rohkaisemaan osallistumaan keskusteluun. Lisäksi vanhemmille annettiin työskenteilyn aikana positiivista palautetta aktiivisesta toiminnasta ja monipuolisista vastauksista. Opinnäytetyön tekijä myös keskusteli aiheista vanhempien kanssa ja otti vanhempien palautetta esimerkiksi päiväkodin toiminnasta vastaan myös suullisesti. Vanhempia muistutettiin kirjaamaan nämä keskustellut asiat ylös. Kun kaikki neljä pistettä oli kierretty, opinnäytetyön tekijä kiitti kaikkia vanhempia yhteisesti ja antoi mahdollisuuden tulla esittämään kysymyksiä tai muuten keskustelemaan aiheesta sekä tilaisuudesta.

Vanhemmilta kysyttävää palautetta varten laadittiin etukäteen palautelomake (liite 4). Vanhemmat saivat tiukan aikataulun vuoksi itse valita, haluavatko täyttää palautelomakkeet paikan päällä vai ottavatko lomakkeen mukaan kotiin ja toimittavat sen päiväkotiin myöhemmin. Seitsemän vanhempaa täytti lomakkeen paikan päällä ja loput ottivat sen mukaansa. Vanhemmat, joiden suomenkielentaito ei ollut kovin vahva, saivat apua palautelomakkeen täyttämiseen opinnäytetyön tekijältä. Kaksi vanhempaa lisäsivät vielä mieleen juolahtaneita asioita taululehtiöihin ja useat vanhemmat tulivat antamaan henkilökohtaisen kiitoksen. Yhteensä kaksitoista vanhempaa osallistuneista yhdeksästätoista palautti palautelomakkeen.

Tilaisuuden jälkeen vanhempien tuottamat ajatukset varhaisesta puuttumisesta ja palaute siitä, kuinka tutkimuksen kohteena olevassa päiväkodissa sitä on heidän mielestään toteutettu, jäivät työntekijöiden luettavaksi saliin loppuviikon ajaksi. Johtajan kanssa sovittiin, että opinnäytetyön valmistuttua päiväkotiin lähetetään tiivistelmät vanhempien palautteista, jotta niitä voidaan jatkossa hyödyntää toiminnan kehittämisessä.

5.3 Ohjatun keskustelun tulokset

Seuraavissa kappaleissa käsitellään ohjatun keskustelun tuloksia teema kerrallaan. Ensimmäinen teema koski henkilökunnan toimintaa huolen herätessä. Kysymys, jonka pohjalta vanhemmat keskustelivat aiheesta, oli *''Jos päiväkodissa herää huoli lapsesi kehityksestä tai hyvinvoinnista, kuinka toivoisit päiväkodin henkilökunnan toimivan?''*. Teeman yläluokiksi muodostuivat henkilökunnan konkreettinen toiminta, tiedon kulku ja keskustelutilanne.

Ensimmäinen yläluokka koskee vanhempien toiveita henkilökunnan konkreettisesta toiminnasta. Vanhemmat toivoivat, että päiväkodin henkilökunta neuvoo vanhempia ottamaan yhteyttä oikeisiin tahoihin, jos tarvetta tuelle ilmenee. Myös siinä tapauksessa, että yhteyttä muihin tahoihin otetaan päiväkodin puolelta, vanhemmat toivoivat heille kerrottavan asiasta. Tilanteessa, jossa lasten välillä on jotain, minkä vuoksi toiseen perheeseen otetaan yhteyttä, myös toiselle osapuolelle toivottiin kerrottavan asiasta. Keskustelussa nousi esiin esimerkiksi tilanne, jossa lapsi on kiusannut toista lasta ja asiasta keskustellaan kiusanneen lapsen perheen kanssa. Vanhemmat toivat esille, että on tärkeää puhua asiasta myös kiusatuksi tulleen lapsen vanhempien kanssa, vaikka huoli ei liitykään tämän

lapsen käytökseen. Lisäksi vanhemmat toivoivat, että heille tarjotaan tietoa ja tukea, mikäli lapsen kehityksestä tai hyvinvoinnista tulee huoli päiväkodissa. Aineistosta nousi esiin, että vanhemmat toivovat asian otettavan puheeksi mahdollisimman pian huolen herättyä ja että se tapahtuisi kasvokkain. Vanhemmat eivät halua sähköisesti viestejä huolesta.

Toinen yläluokka teeman ympärillä on tiedon kulku. Vanhempien mukaan on tärkeää, että tieto tavoittaa perheen molemmat vanhemmat. He toivat esille, että myös varahakijalle eli ihmiselle, joka tulee luvan kanssa hakemaan lasta päiväkodista vanhemman sijaan, tulee kertoa tärkeistä asioista. Vanhemmat kokevat, että lapsen asioiden kertominen varahakijalle edistää vanhempien pikaista tiedonsaantia. Vanhemmat toivovat lisäksi, että heiltä varmistetaan tiedon saavuttaneen heidät, jos asia on kerrottu varahakijalle. Aineistosta nousi esiin, että erityisesti eroperheiden kannalta on tärkeää huomioida se, että tieto tavoittaa molemmat vanhemmat.

Teeman kolmas yläluokka on keskustelutilanne. Vanhempien mukaan on tärkeää luoda rauhallinen keskustelutilanne, kun keskustellaan huolenaiheesta. Aineistosta nousi esiin esimerkki, jossa toivottiin, että keskustelutilanne järjestettäisiin ”kokoustyyliin” ja siinä olisi mukana mahdollisesti ryhmän henkilökunnan ulkopuolisia asiantuntijoita, kuten varhaiskasvatuksen erityisopettaja. Vanhemmat toivoivat saavansa henkilöstöltä ja muilta asiantuntijoilta tietoa ja tukea lapsen tai perheen tilanteeseen. Osa vanhemmista toivoi, että negatiivisista asioista ei keskustella lapsen läsnä ollessa. He myös toivoivat, että asia on käsitelty lapsen kanssa jo päiväkotipäivän aikana, eikä lapsen täten tarvitse uudelleen kuulla asiasta, joka on liittynyt esimerkiksi lapsen käytökseen. Osa vanhemmista sen sijaan toivoi, että asioista puhuttaisiin vanhempien kanssa lapsen kuullen. Esimerkkinä oli mainittu lasten välisistä konflikteista keskusteleminen. Aineistosta nousi esiin vanhempien toive siitä, että lapsen asioista keskusteltaessa säilytetään perheen yksityisyys. Yksityisyys säilytetään esimerkiksi rauhallisen keskustelutilanteen luomisen välityksellä.

Toinen ohjatun keskustelun teema käsitteli päiväkodin ja kodin välistä yhteistyötä. Keskustelua herättelevänä kysymyksenä toimi ”*Onko päiväkodin ja kodin välinen yhteistyö tällä hetkellä riittävää? Miten toivoisit yhteistyötä toteutettavan?*”. Teeman yläluokiksi muodostuivat päivittäinen ajatustenvaihto, keskustelun positiivinen sisältö, kokoukset ja henkilökunnan ammattitaito.

Teeman ensimmäinen yläluokka on päivittäinen ajatustenvaihto. Vanhemmat toivoivat, että henkilökunta kertoisi päivittäisessä hakutilanteessa nykyistä enemmän lapsen päivän kulusta. Vanhemmat antoivat palautetta, että he joutuvat usein tekemään lapsen asioihin liittyen lisäkysymyksiä. Vanhemmat kuitenkin itse nostivat keskustelussa esiin, että päivittäinen ajatustenvaihto riippuu lapsen hakutilanteesta. He ajattelivat, että hetken kiireellisyys ja ajankohta vaikuttavat siihen, kuinka hyvin lapsen asioista ja päivän kulusta pystytään vanhempien ja kasvatushenkilöstön välillä keskustelemaan. Lisäksi yhteistyön toimivuus ja päivittäinen tiedonkulku riippuvat paljolti vanhempien mukaan myös päiväkotiryhmästä ja sen henkilöstöstä. Esiin nostettiin se, että positiivisen palautteen saaminen ja hyvistä asioista kuuleminen on vanhemmista kivaa. Vanhemmat keskustelivat siitä, että myös sijaisten tulee kyetä tiedottamaan vanhempia ja kertomaan lapsen päivästä. Vanhempien mukaan on tärkeää, että päiväkodin puolelta jotenkin varmistetaan, että tärkeät asiat tulevat vanhempien tietoon. Keskustelun perusteella vanhempien ajateltiin tarkoitaneen päiväkotiryhmän kasvatustiimin toimivaa yhteistyötä, jonka avulla varmistetaan, että joku tiimin jäsen on keskustellut vanhempien kanssa lapsen asioista.

Teeman toinen yläluokka on keskustelun positiivinen sisältö. Kodin ja päiväkodin väliseen yhteistyöhön liittyen vanhemmat toivat esiin ajatuksia ja konkreettisia toiveita keskustelun sisällöstä. Aiheesta nousi päällimmäisenä esiin vanhempien toive positiivisen palautteen saamisesta. Sama asia nousi esiin myös ensimmäisen teeman kohdalla. Tämän lisäksi vanhemmat toivoivat, että varhaiskasvatuskeskusteluissa asetettuja tavoitteita ja niiden toteutumista käytäisiin useammin läpi ja että niistä keskusteltaisiin vaihto- ja hakutilanteissa.

Päivittäiseen yhteistyöhön liittyvien ajatusten lisäksi vanhemmat toivat esiin toiveen siitä, että päiväkotiki järjestäisi enemmän kokoontumisia ja vanhempainiltoja. Teeman kolmas yläluokka on kokousten lisääminen. Vanhemmat toivoivat, että ”pikkukokouksia”, joissa käsitellään lapsen asioita vanhempien ja ryhmän henkilöstön kesken järjestettäisiin useammin. Vanhemmat antoivat palautetta, että tällä hetkellä kyseisiä kokouksia kyllä järjestetään vanhempien pyytessä, mutta päiväkodin toivottiin olevan asiassa aktiivisempi. Myös sähköistä dokumentointia toivottiin lisättävän erityisesti siinä muodossa, että Tenavanettiin eli lapsen digitaaliseen kasvunkansioon lisättäisiin useammin kuvia lasten toiminnasta päiväkodissa.

Teeman neljäs yläluokka on henkilökunnan ammattitaitoisuus. Yhteistyön toimivuuden edellytyksinä pidettiin henkilöstön ammattitaitoisuutta sekä avoimuutta puolin ja toisin. Vanhemmat keskustelivat siitä, että henkilökunnan riittävän koulutuksen omaaminen on tärkeää, jotta yhteistyö on rikasta.

Kolmas ohjatun keskustelun teema oli huolen puheeksi ottaminen ja sitä konkretisoidessa kysymys *''Onko lapsen kehityksestä ja lapseen liittyvistä mahdollisista huolenaiheista helppo puhua henkilökunnan kanssa puolin ja toisin? Ottaako päiväkodin henkilökunta asiat mielestänne tarpeeksi varhaisessa vaiheessa puheeksi?''*. Teeman yläluokiksi muodostuivat henkilö- ja tapauskohtaisuus sekä varhainen puheeksi ottaminen.

Aineistosta nousi esiin vahvasti se, että huolenaiheista keskustelemisen kynnyks riippuu paljon henkilöstä, kenen kanssa asioista tulisi jutella. Teeman ensimmäinen yläluokka on henkilö- ja tapauskohtaisuus. Henkilökemia sekä työntekijän motivaatio, tieto ja koulutus vaikuttavat vanhempien mukaan siihen, kuinka helppo asioista on puhua. Vanhemmat kertoivat, että he kokevat huolenaiheista keskustelemisen työntekijöiden kanssa olevan pääosin helppoa. Vanhempien mukaan henkilökunnan osaamisella on suuri merkitys siihen, kuinka rohkeasti huolenaiheista puhutaan vanhemmille. He kertoivat joutuneensa miettimään kenelle asioista kannattaa jutella ja kenelle ei, riippuen siitä, ymmärtääkö työntekijä, mistä on kyse ja onko hänellä osaamista aiheesta. Vanhempien mielestä henkilökunnan koulutus on tärkeää, sillä se edistää varhaista puuttumista ja tukemista. Henkilökunnan osaamisen ja ammattitaitoisuuden merkitys nousi esille sekä teemassa kaksi että kolme. Esiin nousi myös kokemus vanhemman huolen vähättelystä. Tätä tarkennettiin kertomalla, että joskus tuntuu ettei vanhempien *''vähäpätöisiä''* huolia oteta todesta. Vanhemmat toivoivat, että huoli huomioitaisiin, vaikka sitten tuotaisiin esille näkemys siitä, ettei huolta päiväkodin puolelta ole noussut.

Toinen yläluokka on varhainen puheeksi ottaminen. Vanhemmat kertoivat, että huolen herätessä asioihin puututaan päiväkodin puolelta pääosin varhaisessa vaiheessa. Tätä vanhemmat konkretisoivat siten, ettei asiasta puhumista venytetä esimerkiksi varhaiskasvatuskeskusteluun saakka. Keskusteluja käydään tavallisten arkitilanteiden yhteydessä, mutta vanhemmat toivat esiin toiveen, että perheen asioista puhuttaisiin niin, että yksityisyys säilyy.

Neljäs ohjatun keskustelun teema oli päiväkodin tarjoama tuki. Vanhemmat pohtivat aihetta seuraavan kysymyksen pohjalta *''Tarjoaako päiväkotit tarpeeksi tukea ja ohjausta kasvatukseen sekä perheen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin? Mitä toivoisit lisää?''* Teeman yläluokiksi muodostuivat tapauskohtaisuus, onnistunut yhteistyö, resurssien puute ja lapsen tukeminen.

Ensimmäinen yläluokka eli tapauskohtaisuus nousi esille keskustelussa siten, että vanhemmat totesivat päiväkodin tarjoaman tuen riippuvan lapsesta ja perheestä, jonka kanssa työskennellään. Toisille tukea on tarjottu herkemmin kuin toisille, mutta sekin vanhempien mukaan johtuu huolen laadusta.

Teeman toinen yläluokka on onnistunut yhteistyö. Vanhemmat antoivat positiivista palautetta päiväkodin työntekijöille hyvästä yhteistyöstä. Palvelu ja yhteistyö on toimivaa ja vanhemmat kokivat saaneensa yksilöllistä tukea. Toisaalta aineistosta nousi esiin vanhempien huoli resurssien puutteesta. Resurssien puute on teeman kolmas yläluokka. Vanhemmat kertoivat, että *''Resurssien puutteeseen ollaan törmätty.''* Vanhempien huolena on, että mikäli ryhmäkoot jatkavat kasvuaan, yhä enemmän lapsia jää väliinputoajiksi. Tämä taas tarkoittaisi sitä, ettei kaikkien lasten yksilöllistä tuen tarvetta pystytä huomioimaan ja tarvittavaa tukea ei välttämättä saada. Resurssien puute näkyy vanhempien mukaan myös esimerkiksi siinä, ettei päiväkodissa pystytä tarpeeksi yksilöllisesti huomioimaan lasten unentarvetta. Mikäli resursseja, tässä tapauksessa henkilökuntaa, olisi enemmän, päiväuniaikakin voitaisiin toteuttaa eri tavalla. Vanhemmat myös toivoivat, että lasten perustarpeiden täyttymiseen, esimerkiksi vessassa käymiseen, kiinnitettäisiin aiempaa tarkemmin huomiota. Resurssit vaikuttavat mahdollisuuteen huomioida lapsi yksilöllisesti. Vanhemmat toivat esiin myös sen, että varhaiskasvatuksen erityisopettaja ei ole tarpeeksi käytettävissä ja erityisopettajan palveluihin tulisi laittaa lisää resursseja.

Neljäs teeman yläluokka on lapsen tukeminen. Vanhempien mukaan lapsen tukeminen on päiväkodissa keskiössä. Vanhemmat olivat pääosin tyytyväisiä lasten saamaan tukeen, mutta he kokivat, että perhetasolla tukeminen on vähäisempää. Perhetason työskentely liittyy vanhempien mukaan lähinnä kodin ja päiväkodin väliseen tiedonvaihtoon.

5.4 Vanhempainillan arviointi

5.4.1 Palautelomake

Vanhempien palaute vanhempainillan onnistumisesta kerättiin tilaisuuden päätteeksi palautelomakkeella (liite 4). Palautelomakkeessa oli kahdeksan Likert-asteikollista väittämää ja kuusi avointa kysymystä. Tässä alaluvussa käsitellään vanhempien antamaa palautetta kysymyksittäin. Lomakkeesta pyrittiin tekemään mahdollisimman selkeä. Likert-asteikollisiin väittämiin voi vastata nopeasti ja ne antavat hyvän yleiskuvan. Avoimet kysymykset taas mahdollistavat yksilöllisen palautteen antamisen. Yhdeksästätoista vanhemmasta kaksitoista palautti palautelomakkeen.

Palautelomakkeen avulla pyrittiin kartoittamaan, saivatko vanhemmat tilaisuuden avulla lisää tietoa perhepalveluista ja sosiaalihuoltolain uudistuksen vaikutuksesta palvelujen saantiin. Pyrkimyksenä oli antaa vanhemmille ruohonjuuritason tietoa asioista, jotta he ymmärtäisivät asiasisällön ja pystyisivät hyödyntämään saamaansa tietoa käytännössä. Palautelomakkeen väittämät ja kysymykset koskivat teemoittain perhepalveluja, sosiaalihuoltolakiuudistusta sekä vanhempainillan rakennetta ja sisältöä. Perhepalvelujen ja sosiaalihuoltolakiuudistuksen osalta lomakkeen tarkoituksena oli selvittää, oliko tieto vanhempien mielestä sopivan tasoista ja riittävää vai jäikö jotain puuttumaan.

Tilaisuuden alussa vanhemmilta kysyttiin, kuinka moni heistä on kuullut sosiaalihuoltolain uudistuneen huhtikuussa 2015. Kaksi vanhempaa yhdeksästätoista nosti kätensä. Palautteesta käy ilmi, että tieto uudistuksesta ja sen vaikutuksesta palvelujen saantiin ei ole saavuttanut osaa lapsiperheiden vanhemmista.

Lomakkeen ensimmäinen ja toinen kysymys koskivat kokemusta tiedon saamisesta perhepalveluihin liittyen. Suurin osa vanhemmista kertoi saaneensa vanhempainillassa uutta tietoa perhepalveluista. Ainoastaan yksi osallistujista koki asioiden olleen ennestään tuttuja. Lähes puolet vastasivat kyseiseen kysymykseen olevansa täysin samaa mieltä. Lomakkeen toinen väittämä oli ”Olisin kaivannut lisää tietoa perhepalveluista”. Kysymys oli kyllä/ei -kysymys ja siinä oli mahdollisuus kirjoittaa lisäkommentti vastaukseen. Ky-

symyksen tarkoituksena oli selvittää, kokivatko vanhemmat perhepalveluja koskevan tiedon ja osuuden tilaisuudessa olleen riittävää, vai olisivatko he kaivanneet aiheesta lisää tietoa. Kaikki vanhemmat yhtä lukuun ottamatta kertoivat, etteivät jääneet kaipaamaan lisää tietoa perhepalveluista. Yksi vanhempi oli vastannut, että olisi toivonut saavansa lisää tietoa lapsiperheiden aikuisten palveluista. Eräs vanhempi olisi toivonut vielä tarkempaa tietoa siitä, kuinka yhteys palveluihin saadaan, mutta vastasi väittämään siitä huolimatta ”ei”.

Puolet vastanneista vanhemmista oli täysin samaa mieltä lomakkeen kohdassa kolme, jossa selvitettiin, saiko osallistuja uutta tietoa sosiaalihuoltolaista. Yksi vanhempi kertoi tiedon olleen kokonaan entuudestaan tuttua ja yksi kertoi saaneensa vain vähän uutta tietoa. Palautelomakkeen neljännessä kysymyksessä selvitettiin, olisivatko vanhemmat kaivanneet lisää tietoa sosiaalihuoltolakiuudistuksesta. Kaikki palautetta antaneet vanhemmat vastasivat kyseiseen kysymykseen: ei. Vanhemmat olivat melko yksimielisiä info-tilaisuuden sisällöstä. Suuri osa vanhemmista oli erittäin tyytyväisiä (6/12) tai tyytyväisiä (4/12), ainoastaan yksi vanhempi olisi muuttanut sisältöä.

Palautelomakkeella pyrittiin myös kartoittamaan, muokkaako uusi tieto vanhempien ajatusta lapsiperheiden sosiaalihuollosta ja asennetta palvelujen vastaanottamista kohtaan. Tämä kysymys nojaa uuden sosiaalihuoltolain tavoitteeseen siitä, että lakimuutoksen myötä lapsiperheiden tuen hakemisen kynnys laskee (TESSO 2014). Palautelomakkeen vastaukset osoittavat tilaisuuteen osallistuneiden vanhempien ajattelevan uskaltavansa hakea apua perheensä tilanteeseen tarvittaessa aiempaa rohkeammin. Lomakkeessa oli samaan aiheeseen liittyen myös toinen, yleisemmän tason väittämä; mielestäni lakiuudistukset madaltavat perheiden kynnystä hakea apua varhaisessa vaiheessa. Vastaajista suurin osa oli väittämästä täysin samaa mieltä (8/12).

Kysymykset 8a, 8b, ja 9 koskivat vanhempainiltaa tiedon välittämisen keinona. Kysymyksessä 8a kartoitettiin vanhempien mielipiteitä siitä, ajattelevatko he kyseisen tilaisuuden olleen hyvä tapa jakaa ajankohtaista tietoa perheille. Lähes kaikki vastaajat kertoivat tilaisuuden olevan erittäin toimiva tapa (10/12). Kysymyksessä 8b vanhemmille tarjottiin mahdollisuus antaa ehdotuksia muista tiedonvälitystavoista. Vanhemmat antoivat palautetta, että tietoa voisi jakaa enemmän myös netin, sähköpostin tai tulostettujen tietotekniikan välityksellä. Eräs vanhempi oli kirjoittanut lomakkeeseen seuraavaa: ”Päiväkoti

on hyvä väylä siinä mielessä, että perheitä on niin monenlaisia, toisille päiväkotiki on ainoita paikkoja jotka perheen arjessa liittyvät lasten asioihin.”. Yksi vanhempi toi vastauksessaan esille, että vanhempainilta on suhteellisen hyvä tiedotuskanava. On kuitenkin hyvä huomioida, että silloin informaatio ei tavoita kaikkia. Kaksi vanhempaa toi myös neuvolan merkityksen tiedon välittäjänä esille. Noin puolet vanhemmista jätti ehdotuskohdan tyhjäksi. Myös väittämään yhdeksän ”Suosittelisin päiväkodin järjestävän enemmän perheitä ja lasten hyvinvointia koskevia ajankohtaisia tilaisuuksia vanhemmille” vastattiin melko yksimielisesti; sillä kymmenen kahdestatoista vanhemmasta kertoi olevansa väitteestä täysin samaa mieltä.

Palautelomakkeen kohdat 10, 11 ja 12 olivat avoimia kohtia palautteen antamista varten. Tässä kappaleessa käydään läpi vanhempien vastaukset kohtaan kymmenen ”*Tilaisuudessa oli mielestäni yleisesti sekä sisältöä ja rakennetta ajatellen onnistuttu seuraavissa asioissa*”. Vanhemmat antoivat positiivista palautetta pääosin kahteen eri asiaan liittyen. Vanhemmat kertoivat pitäneensä siitä, että luento-osuus oli selkeä ja kompakti kokonaisuus, jossa oli keskitytty tärkeimpiin asioihin. Eräs vanhempi oli kirjoittanut seuraavaa: ”Asiaa oli paljon, mutta ne esitettiin selkeästi supistaen, ei ollut pitkäväteistä, vaan hyvä tietopaketti.” Toinen asia, minkä vanhemmat toivat palautteessaan ilmi, oli vanhempien osallistaminen. Suurin osa vanhemmista kertoi pitäneensä siitä, että pääsi itse aktiivisesti osallistumaan ja keskustelemaan kokemuksista muiden vanhempien kanssa. ”Hyvä, että tilaisuus ei ollut vaan passiivista kuuntelua, osallistuminen tärkeää.”, kirjoitti eräs vanhempi palautelomakkeeseen ja toinen taas kertoi vuorovaikutuksen vanhempien kesken olleen antoisaa. Näiden asioiden lisäksi opinnäytetyön tekijälle annettiin palautetta hyvästä esiintymisestä ja siitä, että tilaisuus itsessään oli sopivan mittainen.

Kohta 11 kartoitti vanhempien kokemusta siitä, mikä heille oli *tilaisuuden tärkein anti*. Kohtaan kymmenen verrattuna kohdassa 11 haluttiin kuulla vanhempien henkilökohtaisempaa kokemusta tilaisuudesta. Vanhempainilta sisälsi kaksi eri osuutta: luentomaisen osuuden ja vanhempien oman työskentelyn. Vanhempien vastatessa kysymykseen 11, kokemus tärkeimmästä annista jakautui tasan näiden kahden eri osuuden välillä. Viisi vanhempaa kertoi tilaisuudessa tärkeintä olleen oma mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa. Toiset viisi vanhempaa kertoi uuden tiedon saamisen olleen antoisinta vanhempainillassa. Kaikki vanhemmat eivät olleet vastanneet avoimiin kysymyksiin. Omaan osallistumiseen liittyen vanhemmat toivat esille vuorovaikutuksen, ryhmässä keskustelemisen sekä pa-

lautteen antamisen ja mielipiteiden kysymisen tärkeyden. Luento-osuuden tärkeyttä painottaneiden vanhempien kokemukset siitä, mikä oli heille antoisinta, vaihteli. Suurin osa heistä koki yleisesti tiedon lapsiperheiden palveluista olleen tilaisuuden tärkein anti. Lakiuudistukset ja niiden vaikutukset olivat olleet jollekin vanhemmalle tärkein tilaisuudessa käsitelty asia.

Palautekyselyn viimeisessä kohdassa, *''Kehitettävää tulevia tilaisuuksia ajatellen''*, vanhemmille annettiin mahdollisuus antaa rakentavaa palautetta, jota voidaan hyödyntää jatkossa. Vanhemmilta tuli eri asioihin liittyvää palautetta. Eräs vanhempi toi esille kysymyksen, jota pohdittiin useaan otteeseen opinnäytetyön toiminnallisen osuuden suunnittelun aikana: *''Kuinka saada paikalle ihmiset, jotka eivät yleensä paikalle tule?''*. Myös toinen vanhempi ihmetteli: *''Osallistumisprosentti oli melko huono, miksi?''*. Vanhemmat havaitsivat saman asian, minkä kanssa opinnäytetyön tekijä joutui kamppailemaan prosessin ajan, vanhempien motivoiminen osallistumaan on haastavaa. Vanhemmat antoivat myös käytäntöön liittyvää palautetta. Eräs vanhempi toi esille, että voisi varata enemmän aikaa ja toinen taas toivoi jatkossa istumapaikkojen olevan lähempänä media-aulua, josta diat näytettiin. Kaksi vanhempaa jätti kohdan tyhjäksi ja muutama antoi palautetta, että toivoisi lisää samankaltaisia tilaisuuksia. Palaute tilaisuudesta oli kaiken kaikkiaan positiivista.

5.4.2 Työyhteisön palaute

Palautetta vanhempainillasta saatiin myös päiväkodin johtajalta ja muulta päiväkodin henkilökunnalta. Palaute annettiin suullisesti sekä suunnitteluvaiheessa että vanhempainillan jälkeen. Suunnitteluvaiheessa palautetta tuli alkuun siitä, että tilaisuus ei ollut kaikille työntekijöille täysin vapaaehtoinen, vaan kouluttautumisen kannalta työvuoroista riippuen tilaisuus oli osalle työntekijöistä pakollinen. Osa työntekijöistä oli kuitenkin kiinnostunut tulemaan paikalle työvuoroista huolimatta. Opinnäytetyön aihe sai kollegoilta positiivisen vastaanoton, erityisesti varhaiskasvatuksen erityisopettaja koki aiheen tärkeäksi. Ennen vanhempainiltaa tilaisuuteen osallistuville työntekijöille jaettiin ohjeet tilaisuuteen osallistumisesta, sillä ajatuksena oli, että työntekijät kiertäisivät vanhempien kanssa keskustelupisteillä. Kollegat toivat esiin hyvän huomion siitä, että vanhemmat saattaisivat olla pidättyväisempiä keskustelussa, mikäli mukana on työntekijöitä. Kollegoiden palautteen ansiosta suunnitelmaa muutettiin niin, että vanhemmat keskustelivat

keskenään ja työntekijät työstivät samoja kysymyksiä omassa ryhmässään. Näin työntekijät pääsivät refleктоimaan omaa työskentelyään sekä pohtimaan yhdessä päiväkodin toimintatapoja. Tämä opinnäytetyö ei keskity työntekijöiden näkemyksiin ja kokemuksiin, joten heidän tuotoksensa jäi täysin päiväkodin omaan käyttöön eikä sitä ole huomioitu opinnäytetyössä.

Vanhempainillan jälkeen tilaisuuteen osallistuneet työntekijät antoivat palautetta erityisesti hyvästä esiintymisestä sekä tiiviistä tietopaketesta. Työntekijät kertoivat olleensa positiivisesti yllättyneitä osallistujamäärästä. Päiväkodin tuleva varajohtaja, joka työskenteli kyseisellä hetkellä toisessa päiväkodissa, oli vakuuttunut kysymyksistä, joiden pohjalta vanhemmat olivat keskustelleet pisteillä. Varajohtaja pyysi luvan ottaa vanhempien tuotoksista kuvat, jotta kysymyksiä voidaan hyödyntää myös toisen päiväkodin vanhempien kanssa. Kysymysten lisäksi, vanhempien vastauksia voidaan käyttää myös muissa päiväkodeissa hyvänä suuntaviivana siihen, mihin suuntaan yhteistyötä kodin ja päiväkodin välillä tulee kehittää.

6 POHDINTA

6.1 Tulosten arviointi ja johtopäätökset

Opinnäytetyössä pyrittiin selvittämään, kuinka vanhemmat toivovat varhaista puuttumista toteutettavan päiväkodissa ja kuinka kodin ja päiväkodin välistä yhteistyötä voitaisiin kehittää (tutkimuskysymykset 2 ja 1). Ohjatun keskustelun tulosten perusteella voidaan päätellä, että yhteistyötä kodin ja päiväkodin välillä tulee kehittää arkisten yhteistyökäytänteiden osalta. Vanhemmat toivat esiin konkreettisia toiveita esimerkiksi siitä, millaisista asioista he haluaisivat kuulla päivittäisen ajatustenvaihdon lomassa.

Vanhemmat kertoivat, että tällä hetkellä liian usein lapsen päivää kuvataan niukasti, esimerkiksi kertomalla: ”oli hyvä päivä”. Yhteistyötä tulisi kehittää päivittäisten keskustelujen kannalta niin, että vanhemmille pyritään antamaan mahdollisimman yksilöllistä tietoa lapsen päivästä ja havainnosta lapsen toiminnasta. Huoltajien ja kasvatushenkilöstön havainnot ja keskustelut lapsen päivästä luovat pohjan onnistuneelle kasvatuskumppanuudelle ja lapsen hyvinvoinnin turvaamiselle (OPH 2016, 33). Aineistosta nousi lisäksi esiin, että vanhemmat toivoivat kuulevansa enemmän positiivista palautetta päiväkodin henkilöstöltä. Vaikka varhaisen puuttumisen kannalta on oleellista keskustella huolta herättävistä asioista varhaisessa vaiheessa vanhempien kanssa, tulee kiinnittää huomiota, että päivittäisissä keskusteluissa keskitytään positiivisiin asioihin sekä lapsen ja perheen voimavaroihin. Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman mukaan päivittäisissä keskusteluissa lapsen huoltajien kanssa tulee tapahtumien jakamisen lisäksi keskittyä antamaan myönteisiä viestejä lapsen kehitykseen ja oppimiseen liittyen (OPH 2016, 33). Voimavarakeskeisyys on hyvä lähtökohta haastavien asioiden kanssa työskentelylle. Varhaisen puuttumisen perusideaan sisältyy vahvasti näkemys lapsi- ja perheperustaisesta työtavasta, jossa nousee esille kannustus, voimaantuminen ja perheen voimavarojen käyttö (Huhtanen 2004, 71, 73).

Tulosten perusteella voidaan todeta, että vanhemmat toivovat kodin ja päiväkodin välisen yhteistyön olevan tiivistä ja avointa. Huhtasen (2004) mukaan lasten, varhaiskasvatuksen henkilöstön sekä vanhempien välinen vuorovaikutus ja kasvatuskumppanuus ovat tärkeitä elementtejä perheperusteisessa työskentelyssä. Oleellista toimivan yhteistyön kannalta on kommunikointi, jossa luottamuksellisuus, arvostus, aitous ja avoimuus ovat

isossa roolissa. Se vaatii onnistuakseen myös vanhemmilta tietoista sitoutumista lasten kasvun ja oppimisen prosessien tukemiseen. (Huhtanen 2004, 75.) Vanhempainiltoja ja muita pienempiä lapsen asioihin keskittyviä tapaamisia toivottiin enemmän. Tulee kuitenkin ottaa huomioon, että vanhempainiltaan osallistui oletettavasti sellainen osa vanhemmista, joita kokoontumiset kiinnostavat. Päiväkodin olisikin hyvä kartoittaa jokaisen lapsen kohdalta, kuinka tiivistä yhteistyötä juuri kyseisen lapsen vanhemmat haluavat päiväkodin kanssa tehdä. Kasvatuskumppanuus on tärkeä osa laadukasta varhaiskasvatusta, minkä vuoksi yhteistyö kodin ja päiväkodin välillä on välttämätöntä. Kartoittamisen avulla vanhempien henkilökohtaisiin toiveisiin yhteistyön toteuttamisesta voitaisiin vastata resurssien puitteissa parhaalla mahdollisella tavalla.

Lisäksi aineistosta nousi esiin henkilökunnan osaamisen merkitys yhteistyön onnistumisen kannalta. Päiväkodin kasvatushenkilökunta on koulutettua, mutta ryhmässä voi esiintyä haasteita, joiden kanssa työskentelyyn kaivataan erityisosaamista. Erityisesti tällaisissa tapauksissa olisi tärkeää pystyä mahdollistamaan ryhmän henkilökunnan osallistuminen koulutuksiin, joiden avulla osaamista voidaan vahvistaa. Osaamisen kautta vanhemmille voidaan tarjota enemmän yksilöllistä tukea ja ohjausta haasteen tiimoilta.

Vanhempien vastauksista tulee ilmi, että vanhemmat kokevat asioihin puuttuttavan varhaisessa vaiheessa. Lisäksi vanhemmat kertoivat olevansa pääsääntöisesti tyytyväisiä päiväkodilta saamansa tukeen. Vanhemmat toivat kuitenkin esiin resurssien puutteen. Resurssien puute näkyy vanhempien mukaan siinä, että lapsen yksilöllisiä tarpeita on joillakin osa-alueilla vaikeaa ottaa huomioon päiväkodin arjessa. Tämän lisäksi resurssien puute näkyy erityisopettajan palveluiden niukkuudessa. Päiväkotitasolla ryhmäkoko ja erityisopettajan suureen työmäärään on lähes mahdotonta vaikuttaa. Ryhmäkoon määrittää varhaiskasvatuslaki (36/1973). Lain mukaan päiväkodin yhdessä ryhmässä saa olla yhtä aikaa enintään kolmea hoito- ja kasvatustehtävissä olevaa henkilöä vastaava määrä lapsia. Alle kolmevuotiaita lapsia voi olla ryhmässä yhtä aikaa 12 ja kolme vuotta täyttäneitä lapsia 21. Tämä koskee kokopäiväisessä hoidossa olevia lapsia. Ryhmäkoko ja aikuisten lukumäärää tulee kuitenkin soveltaa, jos ryhmässä on erityisen hoidon tai kasvatuksen tarpeessa olevia lapsia. (JHL n.d.)

Seuraavaksi esitetään palautelomakkeen perusteella tehtyjä johtopäätöksiä. Palautelomakkeen avulla pyrittiin selvittämään, kuinka tieto sosiaalihuoltolakiuudistuksesta on saavuttanut päiväkotilasten vanhemmat ja mitä kautta vanhemmat haluaisivat saada tietoa

ajankohtaisista lapsiperheitä koskevista asioista. Tieto sosiaalihuoltolakiuudistuksesta ja sen vaikutuksista perhepalveluiden saatavuuteen ei tulosten perusteella ollut tavoittanut suurinta osaa päiväkotilasten vanhemmista. Vanhempien antamasta palautteesta käy ilmi, että lakimuutoksista ja palveluista saatu uusi tieto koettiin tärkeäksi. Palautekyselyn vastauksista käy lisäksi ilmi, että vanhemmat ajattelivat vanhempainillan olevan toimiva tapa jakaa tietoa lapsiperheille. Vanhemmat toivoivat vastaavanlaisia tilaisuuksia järjestettävän jatkossa lisää. He toivat esiin myös oman osallistumisen ja kuulluksi tulemisen merkityksen tilaisuudessa. Tästä voidaan päätellä, että vanhemmille olisi hyvä järjestää enemmän osallistavia tilaisuuksia, joiden kautta he pääsevät vaikuttamaan lastensa asioihin aiempaa paremmin.

Lisäksi palautelomakkeessa kartoitettiin, kokivatko vanhemmat saaneensa riittävästi tietoa vanhempainillan aiheista eli sosiaalihuoltolakiuudistuksesta ja perhepalveluista. Lomakkeista tuli ilmi, että vanhemmat pääsääntöisesti kokivat saaneensa tarvittavan tiedon, eivätkä täten jääneet kaipaamaan lisää tietoa aiheista. Herää kuitenkin kysymys, johtuuko tämä siitä, että aihe on ollut vanhemmille entuudestaan tuntematon, eivätkä he täten tiedä, mitä muuta tietoa aiheesta on tarjolla. Vastausten perusteella voidaan päätellä tilaisuuden sisällön olleen vanhemmille uutta ja siksi myös toistaiseksi riittävää. Voidaan siis ajatella tavoitteen siitä, että vanhemmat saavat uutta tietoa sosiaalihuoltolakiuudistuksesta ja Tampereen kaupungin perhepalveluista, täyttyneen.

Sosiaalihuoltolakiuudistuksen yhtenä tavoitteena on, että se madaltaa vanhempien kynnystä ottaa tukitoimia vastaan (TESSO 2014). Tämä tavoite toimi lähtökohtana kysymyksille, joiden avulla pyrittiin selvittämään, muokkasiko uuden tiedon saaminen vanhempien ajatusta lapsiperheiden sosiaalityöstä. Vanhempien vastausten perusteella voidaan päätellä, että lakimuutokset vaikuttavat positiivisesti vanhempien asenteisiin sosiaalityötä kohtaan ja madaltaa kynnystä ottaa apua vastaan.

6.2 Opinnäytetyöprosessin pohdinta

Vanhempainillan käytännön toteutuksessa onnistuttiin hyvin. Vanhempia tuli paikalle oletettua enemmän, vaikka suhteessa päiväkodin lasten määrään osallistumisprosentti olikin pieni. Vanhemmat osallistuivat aktiivisesti ohjattuun keskusteluun ja palautteiden perusteella heille jäi hyvä kokemus siitä, että he saivat äänensä kuuluviin. Palautteista tulee

myös esille, että vanhempainilta on vastannut vanhempien odotuksia ja heille jäi yleisesti vanhempainillasta positiivinen kokemus. Suurin osa vanhemmista kertoi toivovansa lisää samankaltaisia tilaisuuksia. Tämän tilaisuuden ja vanhempien palautteiden perusteella kyseinen päiväkodit saattaa rohkeammin järjestää jatkossa vanhempainiltoja, mikä edistäisi päiväkodin ja kodin välistä yhteistyötä.

Toteutuksessa onnistuttiin myös siinä, että tiukassa aikataulussa pysyttiin. Haasteena oli suuri määrä tietoa, joka vanhemmille tulisi lyhyessä ajassa saada välitettyä. Opinnäytetyön tekijä harjoitteli esityksen ajastettuna useaan otteeseen ennen vanhempainiltaa, mikä auttoi pitäytymään aikataulussa esityksen aikana. Harjoittelemisen avulla oli helppo pysyä aiheessa ja pitää tietopaketti tiiviinä, kun etukäteen oli mietitty, mitkä asiat kustakin aiheesta ovat oleellisia. Myös ohjatun keskustelun aikatauluttaminen onnistui. Vaikutti siltä, että 5–7 minuuttia yhdellä pisteellä oli vanhemmille pääosin riittävä aika keskustelulle. Vaikka itse vanhempainilta onnistuttiin pitämään sovitussa aikataulussa ja se loppui 17.15, osa vanhemmista jäi vielä keskustelemaan opinnäytetyön tekijän kanssa tilaisuuden päätyttyä.

Toteutuksen suunnittelussa olisi pitänyt huomioida paremmin se käytännön asia, että ne lapset, joiden vanhemmat osallistuivat tilaisuuteen, joutuivat ulkoilemaan huomattavasti normaalia pidemmän ajan. Suurin osa ryhmistä meni iltapäivällä ulos jo kello kolmen jälkeen, mikä tarkoitti sitä, että jotkut lapset olivat ulkona kaksi ja puoli tuntia. Kyseisenä päivänä oli valitettavan huono sää, joten jälkikäteen ajateltuna säävaraus olisi tullut ottaa suunnitteluvaiheessa huomioon. Iltapäiväulkoilu kuuluu päiväkodin rutiineihin ja on lähestulkoon säästä riippumaton. Vaihtoehtona olisi voinut olla, että siinä vaiheessa, kun suurin osa päiväkodin lapsista on haettu niin ne lapset, joiden vanhemmat ovat tilaisuudessa, olisivat siirtyneet työntekijöiden kanssa sisätiloihin leikkimään. Ajan rajallisuuden vuoksi oli päädytty siihen, että nopein ja vanhemmille helpoin tapa lähteä kotiin tilaisuuden päätyttyä on ottaa lapset mukaan pihalta valmiiksi puettuina. Ulkoilussa mukana olleet työntekijät kertoivat, että osa vanhemmista oli tullut sisään päiväkotiin vanhempainiltaa varten ovista, joille päästäkseen tuli kulkea ulkoilualueen lävitse. Osa lapsista oli hämmästyneitä nähdessään vanhempansa ja ulkoilua valvoneiden työntekijöiden mukaan itkeneet lähes koko vanhempainillan ajan. Vanhempainiltaa varten olisi siis tullut antaa vanhemmille ohjeistus siitä, mistä ovesta sisään kannattaa kulkea, jotta tällainen tilanne olisi vältetty.

Käytännön järjestelyn kannalta olisi ollut hyvä aloittaa vanhempainiltilan järjestely aikaisemmin. Opinnäytetyöntekijällä oli normaali työpäivä, joten vasta lasten mennessä ulos klo 15, järjestelyt saatiin aloitettua. Järjestelyissä tuli kiire, mutta henkilökunta auttoi laittamaan tarjottavia esille sekä kirjoittamaan ohjatun keskustelun kysymyksiä taululehtiöille.

6.3 Eettisyys ja luotettavuus

Toiminnallisen opinnäytetyön eettisyyttä voidaan osittain arvioida samoilla periaatteilla kuin tieteellistä tutkimusta. Opinnäytetyön eettinen hyväksyttävyyys edellyttää, että se on tehty noudattaen hyvää tieteellistä käytäntöä. Ihmisten tutkimiseen liittyvistä eettisistä kysymyksistä tärkeimmät asiat liittyvät tutkittavan suostumukseen ja siihen, että tutkimuksessa on huomioitu tutkittavalle aiheutuvat haitat verrattuna siitä olevaan hyötyyn. (ETENE 2006, 3; TENK 2012, 6–7.) Tässä opinnäytetyössä vanhempainiltaan kutsutut lasten vanhemmat saivat etukäteen tietoa vanhempainillan sisällöstä ja siitä, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista.

Opinnäytetyössä päädyttiin käyttämään päiväkodin nimen sijaan käsitettä ”Tamperelainen päiväkot”, jotta vanhempien yksityisyys voitiin taata parhaalla mahdollisella tavalla. Myös päiväkodin henkilökunnan kannalta se, ettei työssä spesifioida, mistä päiväkodista on kyse, takaa heidän yksityisyyden, sillä tuloksissa käsitellään tarkasti päiväkodin ja henkilökunnan toimintaa. Vanhempien vastauksista ei käy ilmi, mistä ryhmästä tai ke-nestä henkilökunnan jäsenestä on kyse. Päiväkodin nimen pois jättäminen ei vaikuta opinnäytetyön luotettavuuteen, sillä se ei ole oleellinen asia opinnäytetyön toteutuksen eikä tulosten analysoinnin onnistumisen kannalta.

Vanhemmille kerrottiin etukäteen, ettei vanhempainiltaan osallistuminen velvoita tutkimukseen osallistumista. Asia kävi ilmi niin kutsukirjeestä kuin vanhempainiltaesitteestäkin. Vanhemmilla oli vapaus valita, haluavatko he osallistua ohjattuun keskusteluun tai palauttaa palautelomakkeen vai ovatko he vain kuuntelemassa vanhempainillan luento-osuuden. Ohjatussa keskustelussa tuotetut ajatukset kirjattiin taululehtiöihin nimettöminä. Opinnäytetyön tekijän kiertäessä keskustelija, hän tiesi osittain, mikä ryhmä oli mitään kirjoittanut. Tämä tieto jäi kuitenkin ainoastaan opinnäytetyön tekijälle. Myös

paikalla olleet työntekijät saattoivat nähdä vanhempien kirjoittavan palautteita taululehtiöihin, mutta niissä esiintyvät asiat eivät ryhmätyöskentelyn vuoksi olleet vastaamishetkellä henkilökohtaisia tai salassa pidettäviä. Taululehtiöihin kirjoitettuja ajatuksia, kokemuksia ja toiveita ei voi kukaan tilaisuuden ulkopuolinen yhdistää henkilöön.

Palautelomakkeet palautettiin anonymieinä. Osa vanhemmista palautti lomakkeen jättämällä sen tilaisuuden jälkeen pöydälle kirjoitusosa vasten pöytää. Osa vanhemmista palautti lomakkeen myöhemmin oman päiväkotiryhmänsä työntekijälle, joka antoi sen eteenpäin opinnäytetyön tekijälle. Luotettavuuteen siitä, että henkilön palautelomake pysyy täysin anonymieinä, vaikutti heikentävästi se, että opinnäytetyön tekijä sai osan lomakkeista välikäden kautta, ja että lomakkeet olivat henkilökohtaisesti toimitettuja. Opinnäytetyön tekijä ei kuitenkaan palautteita lukiessaan pystynyt yhdistämään vastauksia henkilöön lukuun ottamatta henkilöitä, jotka olivat kirjoittaneet lomakkeeseen asioita, mistä olivat kasvotustenkin opinnäytetyön tekijän kanssa keskustelleet.

Tulosten luotettavuutta lisäsi vanhempien aktiivinen osallistuminen ohjattuun keskusteluun. Vanhemmat tuottivat paljon asiaa kaikkiin teemoihin liittyen. Ohjatussa keskustelussa opinnäytetyön tekijän havaintojen mukaan oli tosin ihmisiä, jotka jättäytyivät takalalle keskusteluissa. Tämä vähentää tulosten luotettavuutta. Opinnäytetyön heikkous oli, että aineiston analyysin menetelmää alettiin pohtia vasta, kun toiminnallinen osuus oli jo järjestetty. Tämän vuoksi vanhempien tuotoksia analysoitiin soveltaen aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Keskusteluteemoja ei etukäteen testattu ja ohjatun keskustelun jälkeen oli havaittavissa, että samat aiheet nousivat esille eri teemojen alla. Keskustelua ohjaavia kysymyksiä olisi tarvinnut mahdollisesti rajata selkeämmin. Se, että samat aiheet ja palautteet nousivat useamman kerran esiin tuo kuitenkin tuloksiin luotettavuutta, sillä ne ovat aiheita, jotka selvästi puhuttavat vanhempia.

6.4 Jatkokehittämisehdotukset

Tässä opinnäytetyössä toteutettu vanhempainilta oli yksittäistapaus ja olisi hyvä, jos samantyyppisiä tilaisuuksia järjestettäisiin muissakin päiväkodeissa. Opinnäytetyön yhteistyöpäiväkotia ajatellen toimintaa voitaisiin jatkossa kehittää niin, että vanhempainilasta tulisi vuosittainen tapa. Vanhempainillassa voitaisiin ajankohdasta riippuen keskustella sen hetken tärkeistä lapsiperheitä koskettavista tai muista vanhempien mielenkiintoa

herättelevistä asioista. Vanhempain palautteen kerääminen ja vanhempainilloissa yhteistyössä työntekijöiden kanssa työskenteleminen voisi antaa uusia ulottuvuuksia kodin ja päiväkodin välisen yhteistyön toteuttamiselle. Erityisesti vanhempain osallistamista olisi hyvä tukea toiminnallisten vanhempainiltojen avulla.

Lisäksi työntekijöiden koulutukset lapsiperheitä koskevista ajankohtaisista asioista olisi hyvä tuki henkilökunnan osaamisen ylläpitämiselle. Koulutuksia järjestetään toki esimerkiksi kunnissa, mutta niihin osallistuminen voi olla työntekijöille hankalaa päiväkodin hektisen arjen vuoksi. Kehittämissuunnitelmana esitetään, että koulutukset tuodaan päiväkoteihin tai vastaavasti yksi päiväkodin henkilökunnasta käy koulutuksen ja jakaa tiedon kollegoilleen esimerkiksi kehittämissuunnitelman muodossa.

Jatkossa opinnäytetyönä voitaisiin toteuttaa vanhempainilta, jonka aiheena olisi päiväkotien vanhemmille tarkoitettuja palveluita. Vanhempainillan yhteydessä voitaisiin tutkia vanhempain tietoisuutta aikuisten sosiaalipalveluista.

LÄHTEET

Eriksson e. & Arnkil T. E. 2005. Huoli puheeksi. Opas varhaisista dialogeista. Stakes. Oppaita 60. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

ETENE. 2006. Tutkimuksen eettinen arviointi Suomessa. Vantaa: Valtakunnallinen terveydenhuollon eettinen neuvottelukunta.

Hebbler K., Spiker D., Bailey D., Scarborough A., Mallik S., Simeonsson R., Singer M. & Nelson L. 2007. Early intervention for infants and toddlers with disabilities and their families: participants, services, and outcomes. Final Report of the National Early Intervention Longitudinal Study (NEILS). California: SRI International.

<https://pdfs.semanticscholar.org/28be/acda70854a34982fae5693e29c67d17675b3.pdf>

Heinämäki L. 2006. Varhaisen tuen vahvistaminen varhaiskasvatuksessa. VarTu -hankekuvaus 2004–2005. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen selvityksiä 26, Helsinki: Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus.

Huhtanen K. 2004. Varhainen puuttuminen. Erityisen tuen tarpeen kohtaaminen päivähoitossa. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Ikäheimo K. Lastenpsykiatrinen hoitoonohjautumisprosessi. 1999. Väitöskirja. Turun yliopiston julkaisuja, sarja C, osa 151. Turku: Painosalama Oy.

Innokylä. 2017. Varhaiskasvatuksen perhetyö. Päivitetty 2017. Luettu 1.8.2017. <https://www.innokyla.fi/web/malli190235>

JHL. n.d. Julkisten ja hyvinvointialojen liitto. Varhaiskasvatuslain uudistus, vaihe 1. Luettu 17.8.2017.

http://www.jhl.fi/portal/fi/tyoelama/ammattialatoiminta/varhaiskasvatus/uudistuva_varhaiskasvatuslaki/#ryhmakoko

Lammi-Taskula J., Karvonen S. & Ahlström S. 2009. Lapsiperheiden hyvinvointi. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki: Yliopiston kirjapaino.

Lindqvist, U. (toim). 2008a. Varhainen tuki – kohti hyviä käytäntöjä. Helsingin kaupungin sosiaalivirasto, oppaita ja työkirjoja 2008:7. Helsinki: Helsingin kaupungin sosiaalivirasto.

Lindqvist U. 2008b. Varhaisia tekoja, vertaistuen tiloja. Varhaisen tuen työn kehittävä arviointi Helsingin kaupungin sosiaaliviraston perhekeskuksissa. Helsingin yliopisto. Yhteiskuntapolitiikan laitos. Helsinki. Lisensiaattitutkimus.

Lumme, R., Leinonen, R., Leino, M., Falenius, M. & Sundqvist, L. 2006. Monimuotoisen/ toiminnallisen opinnäytetyö. Virtuaaliammattikorkeakoulu. Luettu 8.8.2017

[://www2.amk.fi/digma.fi/www.amk.fi/opintojak-sot/030906/1113558655385/1154602577913/1154670359399/1154756862024.html](http://www2.amk.fi/digma.fi/www.amk.fi/opintojak-sot/030906/1113558655385/1154602577913/1154670359399/1154756862024.html)

Opetushallitus. 2016. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Määräykset ja ohjeet 2016:17. Tampere: Suomen Yliopistopaino.

Savonlinnan kaupunki. 2012. Varhaisen puuttumisen käsikirja. Luettu 3.8.2017.
https://www.savonlinna.fi/filebank/3577-Varhaisen_puuttumisen_kasikirja.pdf

Seitamaa-Hakkarainen, P. 2014. Kvalitatiivinen sisällönanalyysi. METODIX. Metodix - metoditietämystä kaikille. Luettu 8.8.2017.
<https://metodix.fi/2014/05/19/seitamaa-hakkarainen-kvalitatiivinen-sisallon-analyysi/>

STM. 2015. Sosiaali- ja terveysministeriö. Sosiaalihuoltolaki uudistuu. Uusi sosiaalihuoltolaki (1301/2014) ja siihen liittyvät muut lainsäädäntöuudistukset. Sosiaalihuoltolain aluekierros. Lapsiperheet. 9.3.2015. Luettu 30.6.2017.
<https://www.slideshare.net/stmslide/sosiaalihuoltolaki-uudistuu-lapsiperheet>

STM. 2017. Sosiaali- ja terveysministeriö. Sosiaalihuoltolain soveltamisopas. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2017:5. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301.

TESSO. 2014. Sosiaali- ja terveystieteiden aikakauslehti. 9.6.2014. Sosiaalihuoltolain uudistus madaltaa tuen hakemisen kynnystä. Artikkelit. Essi Kähkönen. Luettu 10.7.2017.
<https://tesso.fi/artikkeli/lapsiperheille-tukea-nopeasti-ja-jarkevasti>

Talentia. 2009. Varhaiskasvatuspalveluiden linjaukset 2009. Luettu 10.7.2017.
http://www.talentia.fi/files/90/Varhaiskasvatuspalveluiden_linjaukset.pdf

Tampereen kaupunki. 2016a. Perhetyö. Päivitetty 28.12.2016. Luettu 23.7.2017.
<http://www.tampere.fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/lapsiperheiden-palvelut/kotipalvelu-ja-perhetyo/perhetyo.html>

Tampereen kaupunki. 2016b. Tukiperheet. Päivitetty 15.9.2016. Luettu 22.7.2017
<http://www.tampere.fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/lapsiperheiden-palvelut/lastensuojelu/sijaisperheeksi/tukiperheet.html>

Tampereen kaupunki. 2017a. Kotipalvelu. Lapsiperheiden kotipalvelun esite. Päivitetty 22.3.2017. Luettu 22.7.2017.
<http://www.tampere.fi/tiedostot/1/3o6d8eLqd/Kotipalvelu.pdf>

Tampereen kaupunki. 2017b. Lastensuojelun avohuolto. Päivitetty 8.5.2017. Luettu 10.8.2017.
<http://www.tampere.fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/lapsiperheiden-palvelut/lastensuojelu/avohuolto.html>

Tampereen kaupunki. 2017c. Lastensuojelun sijaishuolto. Päivitetty 22.5.2017. Luettu 10.8.2017.
<http://www.tampere.fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/lapsiperheiden-palvelut/lastensuojelu/sijaishuolto.html>

Tampereen kaupunki. 2017d. Sosiaali- ja terveyspalvelut. Lapsiperheiden sosiaalityö. Päivitetty 4.1.2017. Luettu 18.7.2017
<http://www.tampere.fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/lapsiperheiden-palvelut/lapsiperheiden-sosiaalityo.html>

Tampereen kaupunki. 2017e. Tampereen kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Luettu 13.7.2017.
http://www.tampere.fi/tiedostot/t/D4Vtwmf8d/Tampereen_varhaiskasvatussuunnitelma_2017.pdf

Tampereen kaupunki. 2017f. Tukihenkilötoiminta. Päivitetty 19.02.2017. Luettu 23.7.2017
<http://www.tampere.fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/lapsiperheiden-palvelut/lapsiperheiden-sosiaalityo/tuki-perheelle/tukihenkilo.html>

Taskinen, S. 2007. Lastensuojelulaki (417/2007) Soveltamisopas. Oppaita 65. Helsinki: Stakes.

THL. 2015. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Lastensuojelun käsikirja. Lastensuojelun avohuolto. Päivitetty 24.9.2015. Luettu 5.8.2017.
<https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/avohuolto>

TENK. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Tuominen, A., Kettunen, T., Lindfors, P., Hjelt, R., & Hakulinen-Viitanen, T. 2011. Varhaisen avun viiveet lasten kehityksellisissä ja psyykkisissä vaikeuksissa. *Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti* 2011: 48 (3), 182–195.

Varhaiskasvatustilaki 19.1.1973/36.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

LIITTEET

Liite 1. Kutsukirje vanhemmille

Hei kaikki ***** päiväkodin lasten vanhemmat!

Olen Iida Suuniitty ja toimin tällä hetkellä ***** päiväkodissa ***** päiväkotiryhmässä lastentarhanopettajana. Opiskelen Tampereen ammattikorkeakoulussa Sosionomiksi erikoistuen varhaiskasvatukseen sekä lastensuojelu- ja perhetyöhön.

Toteutan opinnäytetyöni ***** päiväkodissa. Tarkoitukseni on siis pitää vanhemmille ja työntekijöille suunnattu tilaisuus, jonka keskiössä on lapsen hyvinvointi. Tilaisuudessa pääsette itse osallistumaan ja vaikuttamaan sekä saatte tietoa lasten ja perheiden oikeuksista. Tutkimuksessani on varhaisen puuttumisen näkökulma ja tavoitteenani on saada selville, kuinka hyödyllisenä perheet kokevat tämän tyyppisen tavan vaikuttaa ja saada tietoa lapsiperheitä koskevista uudistuksista.

Teille tutkimukseen osallistujana tämä tarkoittaisi tilaisuuteen osallistumista ja palautekyselyyn vastaamista. Kyselylomakkeet täytetään anonyymeina ja tulokset analysoidaan sekä raportoidaan kokonaistuloksina, jolloin yksityisen henkilön vastaus ei tule tutkimuksesta ilmi. Kyseessä on kertatutkimus, joten osallistuminen ei vaadi sitoutumista jatkoa ajatellen. Tutkimuksen tulokset ovat opinnäytetyön valmistumisen jälkeen kaikille nähtävissä Theseus – opinnäytetyötietokannassa.

Sen lisäksi, että tämä tilaisuus antaa teille toivottavasti uutta hyödyllistä ja kiinnostavaa tietoa sekä mahdollisuuden vaikuttaa ja esittää kysymyksiä, osallistumiseen tilaisuuteen on tutkimuksen luotettavuuden kannalta ja opinnäytetyöni onnistumisen kannalta hyvin tärkeää. Toivon paikalle mahdollisimman paljon perheitä erilaisine taustoineen. Tilaisuuteen osallistuminen ei velvoita tutkimukseen osallistumista.

Toivotan teidät täten lämpimästi tervetulleiksi **LAPSIPERHEIDEN OIKEUDET JA MAHDOLLISUUDET -tilaisuuteen torstaina 11.5.2017 klo 16.15-17.15 ***** päiväkodin saliin.**

Ystävällisin terveisin,

Iida Suuniitty

Yhteydenotot tutkimukseen liittyen:

iida.suuniitty@soc.tamk.fi

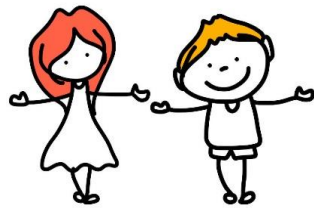
Liite 2. Vanhempainillan esite

VANHEMPAINILTA KESKIVIKKONA 10.5.2017 KLO 16.15-17.15

PÄIVÄKODIN SALISSA VANHEMPAINILTA LIITTYEN LAPSEN HYVINVOINTIIN JA LAPSIPERHEIDEN OIKEUKSIIN.

TULE SINÄKIN KUUNTELEMAAN PERHEESI OIKEUKSISTA JA MAHDOLLISUUKSISTA JA VAIKUTA!

Aiheita: Uudistunut sosiaalihuoltolaki, Tampereen kaupungin tarjoamat palvelut lapsille ja perheille, varhainen tuki.

TILAISUUS ON OSA AMMATILLISTA OPINNÄYTETYÖTÄ.

PÄIVÄKOTI JÄRJESTÄÄ HOITOA TILAISUUDEN AJAKSI.

TARJOLLA KAHVIA JA PULLAA!

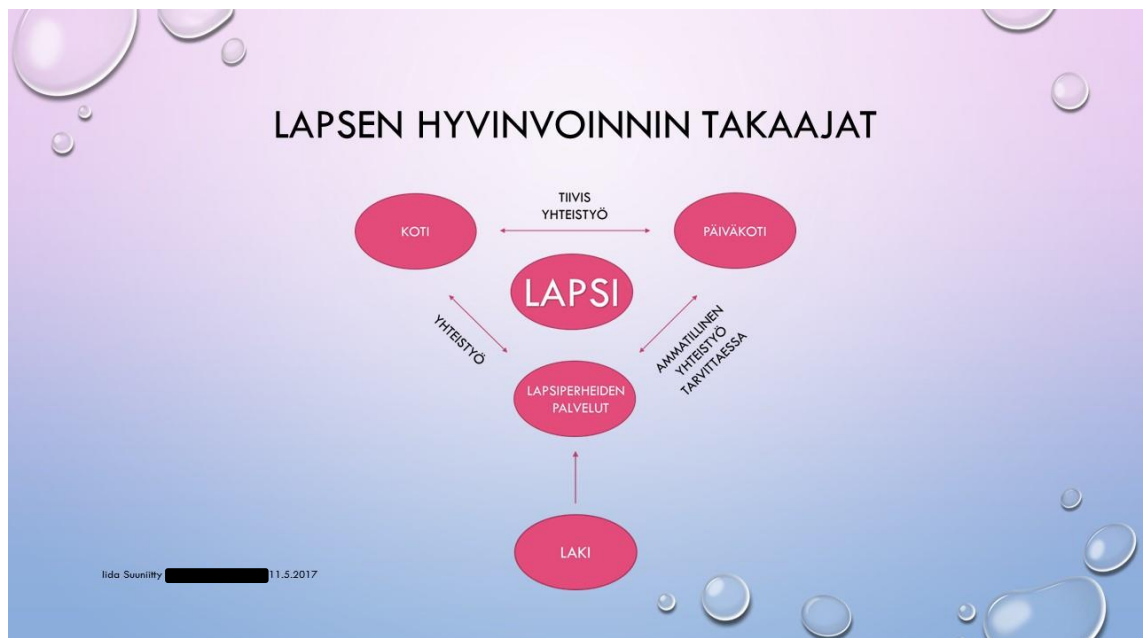
TERVETULO!

LAPSIPERHEIDEN OIKEUDET

UUDISTUNUT SOSIAALIHUOLTOLAKI LAPSIPERHEIDEN HYVINVOINNIN
EDISTÄJÄNÄ

Iida Suunilitty [REDACTED] 11.5.2017

(jatkuu)

LAPSI PÄIVÄKODISSA

- TUKIMUODOT
 - YLEINEN TUKI
 - TEHOSTETTU TUKI
 - ERITYINEN TUKI
- MONIAMMATILLINEN YHTEISTYÖ
- KASVATUKUMPPANUUS ELI KASVATUSYHTEISTYÖ VANHEMPIEN JA PÄIVÄKODIN HENKILÖKUNNAN VÄLILLÄ

lida Suunnitly [REDACTED] 1.5.2017

SOSIAALIHUOLTOLAKIUUDISTUS

- UUDISTUKSEN TAVOITTEENA MM. SIIRTÄÄ SOSIAALIHUOLLON PAINOPISTETTÄ KORJAAVISTA TOIMISTA HYVINVOINNIN EDISTÄMISEEN JA VARHAISEEN TUKEEN SEKÄ TURVATA TUEN SAANTI IHMISEN OMISSA ARKIYMPYRÖISSÄ
- SUURIN OSA MUUTOKSISTA SOVELLETTAVIKSI ELI LAKI VOIMAAN 1.4.2015
- KOTIPALVELUN SÄÄNNÖKSET 1.1.2015
- LASTENSUOJELUN OSALTA KIIREELLISTEN SIJOITUSTEN SÄÄNNÖKSET 1.1.2016

→ SOSIAALIHUOLTOLAIN MÄÄRITTÄMIÄ PALVELUJA TOTEUTETTAVA LAIN EDELLYTYSTEN MUKAAN, MUTTA TOTEUTUS VAIHTELEE KUNNITTAIN

lida Suunnitly [REDACTED] 1.5.2017

(jatkuu)

**KUNNALLISET LAIN
ASETTAMAT
SOSIAALIPALVELUT**

Sosiaalipalvelut

Palveluterveen arviointi ja asiakassuunnittelu

Muut asiakkaan tarpeisiin vastavat ja hyönteorollisista lähtevät palvelut

Kotipalvelu-kohtelu

Sosiaalityö ja sosiaaliohjaukset

Muun lainsäädännön mukaiset sosiaalipalvelut

Sosiaalinen kuntoutus

Perheyö

Päihde- ja mielenterveys-työ

Asumis- ja lastopalvelut

Lääkumista lähtevät palvelut

Kaavitus- ja perheneuvonta

Valvottu ja tuetut tapaamiset

SOSIAALI- JA TERVYSHMINISTERIÖ 18.6.2015

Iida Suunnittu [redacted] 1.5.2017

**MITÄ SOSIAALIHUOLTOLAKIUUDISTUS
MERKITSEE LAPSIPERHEILLE?**

Iida Suunnittu [redacted] 1.5.2017

(jatkuu)

LAPSIPERHEIDEN SUBJEKTIIVINEN OIKEUS KOTIPALVELUUN

- MERKITTÄVIN YKSITTÄINEN MUUTOS SOSIAALIHUOLTOLAISISSA LAPSIPERHEIDEN VARHAISEN TUEN SAANNIN KANNALTA
- KOTIPALVELU = ASUMISEEN, HOITON JA HUOLENPITOON, TOIMINTAKYVYN YLLÄPITOON, LASTEN HOITON JA KASVATUKSEEN, ASIOINTIIN SEKÄ MUIHIN JOKAPÄIVÄISEEN ELÄMÄÄN KUULUVIEN TEHTÄVIEN JA TOIMINTOJEN SUORITTAMISTA TAI NIISSÄ AVUSTAMISTA. (19§)
- KOTIPALVELUA ANNETAAN TOIMINTAKYKYÄ ALENTAVAN SYYN TAI ERITYISEN PERHE- TAI ELÄMÄNTILANTEEN PERUSTEELLA.
- YLEISEN PERHEPALVELUN MUOTO ELI EI VAADI LASTENSUOJELUN ASIAKKUUTTA. KAIKILLA LAPSIPERHEILLÄ TARPEEN VAATIESSA OIKEUS KOTIPALVELUUN.

Iida Suunilty [REDACTED] 11.5.2017

PERHETYÖ YLEISEKSI PERHEPALVELUKSI

- PERHETYÖ LIITTYY VANHEMMUUDEN TUKEMISEEN, LASTEN HOIDON JA KASVATUKSEN OHJAAMISEEN, KODIN ARJEN JA ARKIRUTIINIEN HALLINTAAN, PERHEEN TOIMINTAKYVYN VAHVISTAMISEEN UUSISSA TILANTEISSA, PERHEEN VUOROVAIKUTUSTAITOJEN TUKEMISEEN JA SOSIAALISTEN VERKOSTOJEN LAAJENTAMISEEN TAI SYRJÄYTYMISEN EHKÄISYYN.
- MYÖNNETÄÄN KUN KYSEESSÄ ERITYISTÄ TUKEA TARVITSEVA LAPSI TAI NUORI TAI PERHEELLE EHKÄISEVÄNÄ TUKITOIMENA
- MAKSUTONTA KUNNAN JÄRJESTÄMÄÄ SOSIAALIOHJAUSTA TAI MUUTA SUUNNITELMALLISTA JA KOKONAISVALTAISTA TUKEA PERHEEN TARPEEN MUKAAN

Iida Suunilty [REDACTED] 11.5.2017

(jatkuu)

TUKIHENKILÖ- JA TUKIPERHETOIMINTA

- LAPSI TAI PERHE VOI SAADA TARVITTAESSA TUKIHENKILÖN TAI TUKIPERHEEN
 - TUKIHENKILÖ ON AIKUINEN, JOKA AUTTAA ESIMERKIKSI KOULUTEHTÄVISSÄ TAI ON MUKANA LAPSEN TAI NUOREN HARRASTUKSISSA
 - TUKIPERHE ON TAVALLINEN PERHE, JONKA LUOKSE LAPSI VOI MENNÄ SOVITUSTI ESIMERKIKSI VIIKONLOPUKSI.
 - TAMPEREEN KAUPUNKI JÄRJESTÄÄ, MUTTA TUKIHENKILÖISTÄ JA –PERHEISTÄ PULAA.

LAKIUUDISTUS: EI VAADI ENÄÄ LASTENSUOJELUN ASIAKKUUTTA VAAN PALVELUN PARIIN PÄÄSEE SOSIAALIHUOLLON KAUTTA!

Iida Suunilthy Kitepuiston päiväkoti 11.5.2017

MUUT SOSIAALIHUOLTOLAIN MÄÄRITTÄMÄT PERHEPALVELUT

TAMPEREEN KAUPUNGIN TARJOAMAT TUKIMUODOT JA
PERHEPALVELUT SOSIAALIHUOLLON ASIAKKAILLE

Iida Suunilthy [REDACTED] 11.5.2017

(jatkuu)

KASVATUS- JA PERHENEUVONTA

- TAMPEREELLA PERHENEUVOLA TIPOTIEN SOSIAALI- JA TERVEYSASEMALLA
- ASIAKAS VOI ITSE OLLA YHTEYDESSÄ SUORAAN PERHENEUVOLAAN
- YHTEYTTÄ VOI OTTAA, KUN
 - VANHEMMAT OVAT HUOLISSAAN LAPSEN KÄYTTÄYTYMISESTÄ, SOSIAALISESTA SELVIYTYMISESTÄ TAI KEHITYKSESTÄ
 - PERHE HALUAA APUA KRIISITILANTEeseen
 - PERHEENJÄSENTEN VÄLILLÄ ON RISTIRIITOJA
 - PERHEESSÄ HARKITAAN EROA TAI TARVITAAN APUA EROSTA SELVIÄMISEEN
- MONIAMMATILLINEN APU: LASTENPSYKIATRIT, PSYKOLOGIT, SOSIAALITYÖNTEKIJÄT SAATAVILLA
- MAKSUTON PALVELU, EI VAADI LASTENSUOJELUN ASIAKKUUTTA

Iida Suunilty [REDACTED] 1.5.2017

LAPSIPERHEIDEN SOSIAALITYÖ

- LAPSIPERHEIDEN SOSIAALITYÖHÖN VOIT OTTAA YHTEYTTÄ, KUN TARVITSET APUA JA NEUVONTAA
 - JOKAPÄIVÄISESTÄ ELÄMÄSTÄ SELVIYTYMISEEN
 - ASUMISEEN JA TALOUTEEN LIITTYVISSÄ ASIOISSA
 - LÄHISUHDE- JA PERHEVÄKIVALTATILANTEESSA
 - LAPSEN KEHITYKSEN JA HYVINVOINNIN TUKEMISESSA

PYYDÄ APUA –PAINIKE TAMPEREEN KAUPUNGIN SIVUILLA

Iida Suunilty [REDACTED] 11.5.2017

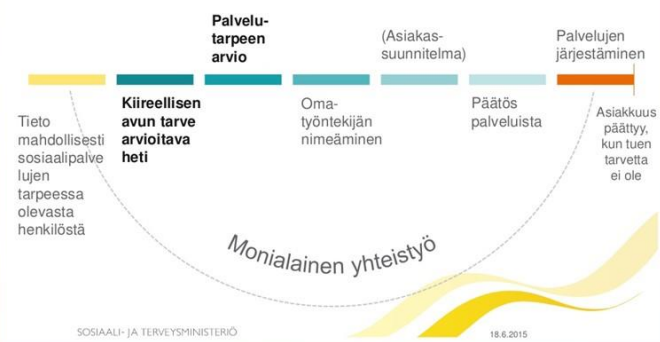
(jatkuu)

MITÄ ON SOSIAALITYÖ?

- TUEN TARPEEN ARVIOINTIIN POHJAUTUVAA KOKONAISVALTAISTA ASIAKAS- JA ASiantuntijatyötä
- SOVITETAAN TUKIMUODOT YHTEEN MUIDEN TOIMIJOIDEN TARJOAMAN TUEN KANSSA

Iida Suunilthy [REDACTED] 11.5.2017

SOSIAALIPALVELUJEN ASIAKKAUS

Iida Suunilthy [REDACTED] 11.5.2017

(jatkuu)

MUITA TAMPEREEN KAUPUNGIN TUKIMUOTOJA PERHEILLE

- ÄITIYS- JA LASTENNEUVOLAT
- PERHEASIOIDEN SOVITTELU
- NEPSY-TUKI
- PERHEIDEN TALO
- LASTEN TERAPIAPALVELUT
- PERHEOIKEUDELLISET PALVELUT
- SOSIAALIOHJAUS

Iida Suunilthy [REDACTED] 11.5.2017

MUUTOKSET LASTENSUOJELUSSA

- 1. LASTENSUOJELUN ASIAKKUUS EI ALA VIELÄ TARPEEN SELVITYSVAIHEESSA
- 2. KAIKILLE TEHDÄÄN PALVELUTARPEEN ARVIOINTI, VAIKKA TODETTAISIN ETTEI LASTENSUOJELUN PALVELUILLE OLE TARVETTA
- 3. LASTENSUOJELUN PALVELUITA OVAT
 - LASTENSUOJELULAIN MUKAINEN TALOUDELLINEN TUKI
 - TEHOSTETTU PERHETYÖ
 - PERHEKUNTOUTUS
 - LAPSEN SIOITTAMINEN KODIN ULKOPUOLELLE

Iida Suunilthy [REDACTED] 11.5.2017

(jatkuu)

VAIKUTA!

- KOKOONTUKAA NELJÄÄN RYHMÄÄN
- 1. JOS PÄIVÄKODISSA HERÄÄ HUOLI LAPSESI KEHITYKSESTÄ TAI HYVINVOINNISTA, KUINKA TOIVOISIT PÄIVÄKODIN HENKILÖKUNNAN TOIMIVAN?
- 2. ONKO PÄIVÄKODIN JA KODIN YHTEISTYÖ TÄLLÄ HETKELLÄ RIITTÄVÄÄ? MITEN TOIVOISIT YHTEISTYÖTÄ TOTEUTETTAVAN?
- 3. ONKO LAPSEN KEHITYKSESTÄ JA LAPSEEN LIITTYVISTÄ MAHDOLLISISTA HUOLENAIHEISTA HELPPO PUHUA PÄIVÄKODIN HENKILÖKUNNAN KANSSA PUOLIN JA TOISIN? OTTAAKO PÄIVÄKODIN HENKILÖKUNTA ASIAT MIELESTÄNNE TARPEEKSI VARHAISESSA VAIHEESSA PUHEEKSI?
- 4. TARJOAAKO PÄIVÄKOTI TARPEEKSI TUKEA JA OHJAUSTA KASVATUKSEEN JA PERHEEN KOKONAISVALTAISEEN HYVINVOINTIIN LIITTYEN? MITÄ TOIVOISIT LISÄÄ?

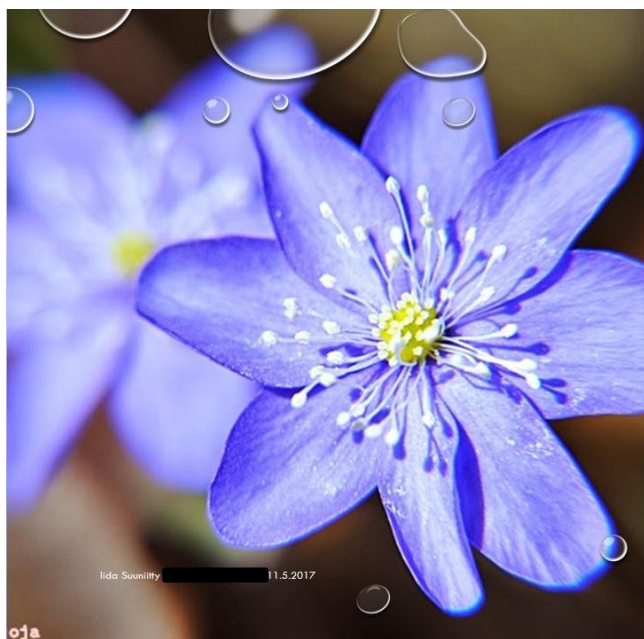
Ida Suunilthy [REDACTED] 11.5.2017

(jatkuu)

LÄHTEET

- SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ. SOSIAALIHUOLTOLAIN SOVELTAMISOPAS. PÄIVITETTY 7.12.2016
- FINLEX. SOSIAALIHUOLTOLAKI 1301/2014
- TAMPEREEN KAUPUNKI. LAPSIPERHEIDEN PALVELUT. PÄIVITETTY 22.3.2017.
- TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS. LAPSET, NUORET JA PERHEET. PÄIVITETTY 18.11.2015
- HÄMEEN-ANTTILA, LOTTA. HALLITUSNEUVOS. STM. 1.4.2014. MITÄ LAKI EDELLYTTÄÄ & MISTÄ JA KENELLE LAPSIPERHEIDEN PALVELUITA?
- HÄMEEN-ANTTILA, LOTTA. HALLITUSNEUVOS. STM. 1.4.2014. LASTENSUOJELUN KESKEISET MUUTOKSET.

Iida Suunnitty [REDACTED] 11.5.2017

Iida Suunnitty [REDACTED] 11.5.2017

oja

KIITOS
OSALLISTUMISESTANNE!

Liite 4. Palautelomake

PALAUTELOMAKE

11.5.2017 ***** päiväkot

1. Sain uutta tietoa perhepalveluista

Täysin samaa mieltä 5 4 3 2 1 En lainkaan samaa mieltä

2. Olisin kaivannut lisää tietoa perhepalveluista kyllä/ei

jos kyllä: mihin liittyen?

3. Sain uutta tietoa sosiaalihuoltolakiuudistuksesta

Täysin samaa mieltä 5 4 3 2 1 En lainkaan samaa mieltä

4. Olisin kaivannut lisää tietoa sosiaalihuoltolakiuudistuksesta kyllä/ei

jos kyllä: mihin liittyen?

5. Olen tyytyväinen infotilaisuuden sisältöön

Täysin samaa mieltä 5 4 3 2 1 En lainkaan samaa mieltä

6. Koen, että tilaisuuden jälkeen uskaltaisin hakea perheeni tilanteeseen tarvittaessa apua aiempaa rohkeammin

Täysin samaa mieltä 5 4 3 2 1 En lainkaan samaa mieltä

7. Mielestäni lakiuudistukset madaltavat perheiden kynnystä hakea apua varhaisessa vaiheessa

Täysin samaa mieltä 5 4 3 2 1 En lainkaan samaa mieltä

(jatkuu)

8. a) Mielestäni kyseisen tilaisuuden kaltainen tapa jakaa ajankohtaista tietoa perheille toimii hyvin

Täysin samaa mieltä 5 4 3 2 1 En lainkaan samaa mieltä

- b) Toivon saavani ajankohtaisen perheitä koskevan tiedon muuta kautta

Täysin samaa mieltä 5 4 3 2 1 En lainkaan samaa mieltä

Esimer-

kiksi: _____

9. Suosittelisin päiväkodin järjestävän enemmän perheitä ja lasten hyvinvointia koskevia ajankohtaisia tilaisuuksia vanhemmille

Täysin samaa mieltä 5 4 3 2 1 En lainkaan samaa mieltä

10. Tilaisuudessa oli mielestäni yleisesti sekä sisältöä ja rakennetta ajatellen onnistuttu seuraavissa asioissa:

11. Itselleni tilaisuuden tärkein anti oli:

12. Kehitettävää tulevia tilaisuuksia ajatellen:

